«Самұрық-Энерго» АҚ
Директорлар кеңесінің
2024 ж. «25» қыркүйектегі
шешімімен бекітілді
№13/24 хаттама

«Самұрық-Энерго» АҚ орнықты даму саласындағы нұсқаулық
СЭ-Н-01/03

Астана, 2024

Мазмұны

1. Анықтамалар мен қысқартулар.....4
2. Мақсаты және қолданылу аясы.....5
3. Жауапкершілік.....6
4. Орнықты даму негіздері.....7
4.1. Орнықты даму тұжырымдамасы.....7
4.2. Орнықты даму саласындағы саясат.....7
4.3. Орнықты даму қағидаттары.....8
4.4. Орнықты даму саласындағы тәуекелдер.....9
5. Орнықты даму саласындағы бастамалар жоспары.....10
5.1. Орнықты даму саласындағы бастамаларды айқындау процесі.....10
5.2. Орнықты даму саласындағы бастамаларды іске асыру жөніндегі іс-шараларды жоспарлау.....11
5.3. Орнықты даму саласындағы қызметтің негізгі көрсеткіштері.....11
5.4. Орнықты даму саласындағы бастамалар жоспарының орындалуы, мониторингі және орындалуы туралы есеп.....12
6. Корпоративтік коммуникация саясаты.....12
6.1. Мүдделі тараптар картасы.....15
Мүдделі тараптарды (стейкхолдерлер) анықтау.....15
Мүдделі тараптардың маңыздылығын бағалау.....16
Стейкхолдерлердің әсері мен маңыздылығын бағалау.....18
6.2. Маңыздылық матрицасы.....19
6.3. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспары.....21
МТӨЖ әзірлеу бойынша ең төменгі талаптар.....22
6.4. Шағымдар мен ұсыныстарды беру және қарау тетігі.....22
Шағым/ұсыныстар беру тәртібі.....22
Шағымдарды өңдеу рәсімі.....23
Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл тиімділігін арттыру.....24
7. Корпоративтік әлеуметтік және экологиялық жауапкершілік саласындағы саясат.....25
7.1. Еңбекақы төлеу және еңбекті ынталандыру саясаты.....25
7.2. Оқыту.....26

7.3. Жас мамандарға қатысты саясат....26
7.4. Тең мүмкіндіктер және гендерлік теңдік....26
7.5. Сауықтыру, спорт және демалысты ұйымдастыру....27
7.6. Корпоративтік және әлеуметтік қамсыздандыру, сақтандыру....27
7.7. Жұмыс істемейтін зейнеткерлер мен мүгедектерді әлеуметтік қолдау....28
7.8. Өнеркәсіптік қауіпсіздік, еңбекті қорғау....28
7.9. Қауіпсіздік және адам құқықтары жөніндегі ерікті қағидаттарға сәйкес объектілердің қауіпсіздігі....29
7.10. Әлеуметтік инвестициялар жобалары....30
7.11. Жеткізушілерге арналған нұсқаулар....31
7.12. Жер сатып алу, мәжбүрлі қоныс аудару және экономикалық қоныс аудару....32
7.13. Жобалық басқару....32
Инвестиция алдындағы кезең....33
Инвестициялық кезең....34
Инвестициядан кейінгі кезең....34
7.14. Экологиялық жауапкершілік....34
Шығарындылар....
Су....36
Қалдықтар....36
Биологиялық әртүрлілікті сақтау және табиғи ресурстарды тұрақты басқару....37
8. Нормативтік сілтемелер....38
9. Құжаттар немесе жазба нысандары....39
Қосымша....40

1. Анықтамалар мен қысқартулар

1. Осы Нұсқаулықта мынадай анықтамалар мен қысқартулар қолданылады:

мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл	-	Мүдделі тұлғалардың тыңдалу құқығын қамтамасыз ететін механизмдер мен рәсімдерінің жиынтығы, олар алдында есептілік;
ЖЭК	-	жаңартылатын энергия көздері негізінде өндіріс: ЖЭС, КЭС, шағын-СЭС (белгіленген қуаты 35 МВт-қа дейін);
ЕТҰ	-	Еншілес және тәуелді ұйым;
мүдделі тарап/стейкхолдер	-	тікелей немесе жанама әсер ететін немесе ұйым қызметінің, олардың өнімдерінің немесе қызметтерінің және заңнама нормаларына, жасалған шарттарға (келісімшарттарға) байланысты іс-әрекеттердің ықпалын сезінуі мүмкін жеке тұлғалар, заңды тұлғалар, жеке немесе заңды тұлғалар топтары;
Мүдделі тұлғалар/ стейкхолдер картасы	-	Компанияның мүдделі тұлғалардың ережелерін нақтылау мақсатындағы суреттеу немесе мүдделі тұлғалардың топтарын графикалық ұсыну
Компания	-	«Самұрық-Энерго» АҚ компаниялар тобы;
ҚНК	-	Қызметтің негізгі көрсеткіші
СЖК	-	Директорлар кеңесінің Стратегиялық жоспарлау комитеті;
Маңыздылық матрицасы	-	Маңызды тақырыптардың графикалық сызбасы;
БҰҰ	-	Біріккен ұлттар ұйымы;
Қоғам	-	«Самұрық-Энерго» ААҚ
Өнім беруші	-	тауарларды/көрсетілетін қызметтерді жеткізуді жүзеге
	-	асыратын жеке тұлғалар, заңды тұлғалар, жеке немесе заңды тұлғалар топтары (оның ішінде мердігер ұйымдар);
Басшылық	-	Орнықты даму саласындағы басшылық;
ДК	-	«Самұрық-Энерго» АҚ-ның Директорлар кеңесі;
БАҚ	-	Бұқаралық ақпарат құралдары;
әлеуметтік жауапты қайта құрылымдау	-	компанияның жұмыскерлерді жаппай босату, өндірістерді делокализациялау және жабу, жұмыс орындарын қысқарту, қайта ұйымдастыру барысында жұмыскерлер мен жергілікті тұрғындар үшін жағымсыз салдарларды тегістеу және өтеу жөніндегі күш-жігері;

ҚБ	-	Құрылымдық бөлімше;
AA1000 стандарттары	-	есептілік, стейкхолдерлермен іс-қимыл және тексеру саласында халықаралық стандарттардың сериясы;
Стратегия	-	«Самұрық-Энерго» АҚ Даму стратегиясы;
Орнықты даму	-	табиғи ресурстарды пайдалану, инвестициялар бағыты, ғылыми-техникалық дамуға бағдарлану және әлеуметтік жауапкершілік бір-бірімен үйлесетін және адамның қажеттіліктері мен ұмтылыстарын қанағаттандыру үшін қазіргі және болашақ әлеуетті нығайтатын қызмет аспектілерінің жиынтығы мен тепе-теңдігі;
Қор	-	«Самұрық-Қазына» АҚ;
ESG		Environmental, Social, Governance;
NO_x	-	Азот тотықтары;
SO_x	-	Күкірт тотықтары.

2. Мақсаты және қолданылу аясы

1. «Самұрық-Энерго» АҚ-ның оныкты даму саласындағы осы Басшылығы орнықты даму қағидаттарын жүйелі және үздіксіз ұстану жүйесін енгізу, мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың тиімді жүйесін әзірлеу, Компанияның орнықты даму саласындағы стандарттарды ұстануға бейілділігін растау, сондай-ақ мүдделі тараптардың мүдделерінің теңгерімін сақтай отырып, негізгі көрсеткіштердің жақсаруының ұзақ мерзімді тұрақты үрдісін қамтамасыз ету мақсатында әзірленді.
2. Басшылық Компанияның орнықты даму саласындағы қызметін жетілдіру үшін негізгі құжат болып табылады.
3. Осы Басшылық Қазақстан Республикасының заңнамасына, Компанияның ішкі құжаттарына сәйкес, сондай-ақ Қазақстан Республикасында және әлемде орнықты даму саласында қалыптасып келе жатқан тәжірибені ескере отырып әзірленді. Осы Басшылықтың ережелері Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген ерекшеліктерді ескере отырып қолданылады. Осы Басшылыққа кез келген өзгерістер мен толықтырулар негізгі стратегиялық бағыттардағы, сыртқы және ішкі ортадағы өзгерістерді, сондай-ақ орнықты даму саласындағы тәуекелдерді қайта бағалауды ескере отырып, қажеттілігіне қарай енгізіледі.
4. Осы Басшылық Компанияға (Қоғамға) және дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) 100%-ы меншік құқығында немесе сенімгерлік басқару құқығында Қоғамға тиесілі еншілес және тәуелді ұйымдарға қолданылады, сондай-ақ дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) 100%-дан азы

меншік құқығында немесе сенімгерлік басқару құқығында Қоғамға тиесілі еншілес және тәуелді ұйымдарға, мердігер ұйымдарға, инвесторларға, Қоғамның серіктестеріне және өзге де мүдделі тараптарға басшылыққа алу үшін ұсынылады.

3. Жауапкершілік

5. Қоғамның/ЕТҰ-ның Директорлар кеңесі/Бақылау кеңесі және Стратегиялық жоспарлау комитеті төмендегілер бойынша стратегиялық басшылықты және бақылауды жүзеге асырады:

орнықты даму жүйесін және осы Басшылықтың ережелерін енгізу; Орнықты даму саласындағы бастамалар жоспарының (бұдан әрі – Жоспар) орындалуы.

6. Қоғамның және ЕТҰ-ның бірінші басшылары төмендегілер үшін жауапты болады:

жоспардың орындалуын бақылау, оның уақтылы іске асырылуы, сондай-ақ орнықты даму саласындағы қағидаттарды енгізу;

ақпараттың шынайы ашылуы;

осы Басшылық құжат талаптарының сақталуы.

7. Қоғамның және ЕТҰ-ның бірінші басшылары:

орнықты даму саласында тиісті жүйені қалыптастыруды және оны енгізуді қамтамасыз етуге;

орнықты даму қағидаттарын енгізуді қамтамасыз етуге міндетті.

8. Қоғамның орнықты даму бағытын қадағалайтын құрылымдық бөлімшесінің басшысы осы Басшылықты басқаруды қамтамасыз ету үшін жауапты болады.

9. Қоғамның және ЕТҰ-ның құрылымдық бөлімшелері өз құзыреттері шегінде осы Басшылық талаптарының орындалуына жауапты болады.

10. Қоғамның орнықты даму бағытын қадағалайтын басқарушы директоры орнықты даму саласындағы іс-шараларды үйлестіру үшін жауапты болады.

11. Қоғамның орнықты даму бағытын қадағалайтын құрылымдық бөлімшесінің басшысы төмендегілер бойынша толық ауқымды түгендеу жүргізеді:

Компанияның қолданыстағы саясаттары, рәсімдері және ішкі бақылаулары;

орнықты даму саласындағы заңнамалық талаптар.

12. Қоғамның комплаенс-бақылаушысы/Комплаенс қызметінің басшысы этикалық қағидаттарға қатысты ішкі коммуникациялар процесі үшін жауапты болады.

13. Қоғамның/ЕТҰ-ның баспасөз хатшысы сыртқы коммуникациялар және қоғаммен байланыс үшін жауапты болады.

14. Қоғамның Жобалық офисінің басшысы/ЕТҰ басшылығы жобаларды іске асыру мәселелері бойынша жергілікті қоғамдастықтармен өзара іс-қимыл үшін жауапты болады.

15. Қоғамның және ЕТҰ-ның орнықты даму бағытын қадағалайтын құрылымдық бөлімшелерінің басшылары өз құзыреттері шегінде орнықты даму бойынша ақпаратты ашуға жауапты болады.

4. Орнықты даму негіздері

4.1. Орнықты даму тұжырымдамасы

19. Орнықты даму тұжырымдамасы мүдделі тараптардың мүдделерін ескере отырып, ұзақ мерзімді кезеңде ұйымның тұрақтылығына нұқсан келтірмей, оның стратегиялық мақсаттарына қол жеткізуді білдіреді.

20. Орнықты дамуды жүйелі басқару ұйымға орнықты даму саласындағы басымдықтарды стратегиялық деңгейде айқындауға мүмкіндік береді, кейіннен:

оларды бағдарламалық және жобалық деңгейге дейін нақтылау;

белгіленген басымдықтар мен көрсеткіштер негізінде осы саладағы қызметтің нәтижелілігін жүйелі түрде бағалауды жүзеге асыру;

пайдаланушылардың қажеттіліктеріне байланысты әртүрлі егжей-тегжей деңгейіндегі есептілікті дайындау және қажет болған жағдайда оны тәуелсіз растаудан өткізу.

4.2. Орнықты даму саласындағы саясат

21. Компанияның орнықты даму саласындағы саясаты Компанияның қатысу өңірлерінде тұрақты экономикалық өсуді қамтамасыз ету мақсатында өндіріс, экологиялық бастамалар, еңбек қауіпсіздігі және әлеуметтік саладағы озық тәжірибелерді енгізу арқылы орнықты даму аспектілерін кеңінен қолдану болып табылады, сонымен қатар мүдделі тараптардың мүдделері мен Компанияның стратегиялық міндеттері арасындағы оңтайлы теңгерімді сақтай отырып жүзеге асырылады.

22. Орнықты даму қағидаттары үш деңгейде енгізілуі тиіс:

Стратегиялық интеграция – орнықты даму қағидаттары Стратегияға (миссия, құндылықтар және стратегиялық мақсаттар) енгізіледі;

Операциялық интеграция – Компания басшылығы барлық корпоративтік шешімдерді орнықты даму саласындағы қағидаттар мен мақсаттарға сәйкестік критерийлеріне сүйене отырып қабылдайды;

Мәдени интеграция оқыту жүргізу, Компанияның корпоративтік порталында мақалалар орналастыру, сондай-ақ Мінез-құлық кодексі аясында жүзеге асырылады.

Орнықты даму мынадай бағыттарға шоғырлануы тиіс:

1) басқару жүйесіне (орнықты даму саласындағы басқару жүйесінде әрбір орган мен барлық қызметкерлердің рөлдері, құзыреттері, жауапкершілігі орнықты

даму қағидаттарын, стандарттарын және тиісті саясаттары мен жоспарларын іске асыру бойынша нақты айқындалып, бекітіледі);

2) даму жоспарына/стратегиясына Environmental, Social, and Corporate Governance (бұдан әрі – ESG) мақсаттарын енгізу арқылы;

3) тәуекелдерді басқару жүйесіне (климаттың өзгеруімен байланысты экологиялық және климаттық тәуекелдерді басқару тәжірибесін тұрақты жетілдіру);

4) инвестициялық шешімдер қабылдау процесіне (Компания қызметінің нәтижелеріне жоғары ықтималдықпен әсер етуі мүмкін инвестициялық тәуекелдер мен мүмкіндіктерді анықтау үшін елеулі ESG факторларды талдау және ESG тәуекелдерді бағалау тәжірибесін енгізу қажет);

5) жоғары басқару органдары мен менеджментті сыйақыландыру жүйесіне (Компания ESG саласындағы мақсаттарды әзірлейді және жария түрде ашады, ESG нысаналы көрсеткіштері басшылардың қызмет тиімділігін бағалау үшін пайдаланылады);

6) негізгі процестерге, оның ішінде жоспарлау (ұзақ мерзімді, орта мерзімді (5 жылдық жоспар) және қысқа мерзімді (жылдық бюджет) кезеңдер), есептілік, адами ресурстарды басқару, операциялық қызмет және басқа да процестерге, сондай-ақ басқарудың барлық деңгейлерінде шешім қабылдау процестеріне;

7) мүдделі тараптармен тұрақты өзара іс-қимыл жүйесіне, бұл маңызды әрі сенімді ақпарат ұсынуды, екіжақты диалог мүмкіндігін қамтамасыз етуді, портфельдік компаниялардың қызметімен байланысты экологиялық қауіптер мен тәуекелдер туралы хабардар етуді, сондай-ақ шағымдарды беру үшін икемді тетікті әзірлеуді білдіреді.

21. Компанияның әлеуметтік, экономикалық және экологиялық салалардағы қағидаттары, бағдарламалары, есептері және жаңа жобалары туралы барлық ақпарат пайда болуына қарай Қоғамның/ЕТҰ-ның корпоративтік сайтында «Орнықты даму» бөлімінде орналастырылады.

22. Компания өзінің қызметінің барлық мүдделі тараптар үшін айқындығы мен ашықтығын қамтамасыз ету мақсатында жыл сайын орнықты даму саласындағы есептілікті халықаралық есептілік стандарттарына (оның ішінде GRI Standards) сәйкес Компанияның Шоғырландырылған жылдық есебі шеңберінде жариялайды.

4.3. Орнықты даму қағдаттары

23. Орнықты даму саласындағы қағидаттар Компанияның Орнықты дамудың 17 жаһандық мақсатына үлес қосуға ұмтылысына және БҰҰ-ның Жаһандық шартының 10 қағидатына бейілділігіне негізделген және мүдделі тараптардың мүдделерін құрметтеуде, адам құқықтарын сақтауда, ашықтықта, есептілікте, айқындықта, заңдылықта, этикалық мінез-құлықта, сыбайлас

жемқорлыққа төзбеушілікте, мүдделер қақтығысына жол бермеуде, тең мүмкіндіктер ұсынуда, кемсітушіліктің болмауында және жыныстық қысым көрсетуге жол бермеуде және басқаларында көрініс табады.

4.4. Орнықты даму саласындағы тәуекелдер

20. Орнықты дамудың жаһандық факторлары бизнестің шектеулеріне, қиындықтарына және тәуекелдеріне сөзсіз алып келуі мүмкін.

21. Қоршаған ортаны қорғау, еңбек және өнеркәсіптік қауіпсіздік, жергілікті халықпен өзара іс-қимыл, инфрақұрылым және қатысу өңірлерінің әлеуметтік мәселелері – мұның барлығы ұзақ мерзімді қаржылық нәтижеге және тұрақтылыққа тікелей әсер етеді.

22. Компания өз операциялық қызметінде тәуекелге бағдарланған тәсілді қолдана отырып, ұзақ мерзімді перспективада құнның тұрақты өсуіне және бәсекеге қабілеттілікті арттыруға ұмтылады.

Осы мақсаттарда тәуекелдерді басқаруға жауапты құрылымдық бөлімше (бұдан әрі – ҚБ) мүдделі ҚБ басшыларымен бірлесіп, тәуекелдерді басқару құралдарын және орнықты дамуға жүйелі тәсілді пайдалана отырып, тұрақты негізде тәуекелдерді кешенді бағалауды жүргізеді:

1) орнықты дамудың жаһандық факторларының әсерімен байланысты ағымдағы және болашақ тәуекелдерді бағалау;

2) экономикалық, әлеуметтік-демографиялық және экологиялық трендтерді болжау;

3) Компанияның қызмет аймағына ағымдағы әсерінің әлеуметтік, экологиялық және экономикалық аспектілерін талдау;

4) Компанияның қызмет аймағына әсерін басқару, тәуекелдерді төмендету және мүмкіндіктерді іске асыру жөніндегі іс-шараларды әзірлеу;

5) жалпы тәуекел-мәдениетті арттыру, тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралардың тиімділігін талдау, ағымдағы және болашақ тәуекелдермен байланысты мүмкіндіктерді анықтау.

23. Қоғамның орнықты даму үшін жауапты ҚБ Қоғамның комплаенс қызметімен бірлесіп, қажетті болған жағдайда Компанияға қойылатын халықаралық және ұлттық заңнамалық талаптардың тізілімін қалыптастырады, жаңартады және жылына кемінде 1 рет ЕБҰ бөлінісінде осындай талаптарға сәйкестікке талдау жүргізеді.

24. Компания орнықты даму құрамдастары бөлінісінде негізгі трендтер мен тәуекелдерге талдау жүргізеді, төмен көміртекті экономикаға көшу бойынша елдердің тәжірибесін зерделейді, энергетика, экология және климаттық өзгерістер саласындағы сарапшылармен тұрақты түрде кездесулер өткізеді.

25. Тәуекелдерді басқару орнықты дамудың ажырамас бөлігі болып табылады. Компания барлық стейкхолдерлер алдындағы өз жауапкершілігін

мәлімдейді және орнықты даму тәуекелдерін уақтылы бағалауды, бақылауды және басқаруды жүзеге асыруға міндеттенеді, бұл ретте үш құрамдас бөліктер бөлінісіндегі анықтамалар ішкі де, сыртқы да стейкхолдерлер үшін кеңейтілген түрде қарастырылады.

Осылайша, «әлеуметтік тәуекелдер» ұғымы Компания қызметкерлері /акционерлері алдындағы жауапкершілікпен ғана шектелмей, сонымен қатар халықтың денсаулығы мен қауіпсіздігі, жергілікті қауымдастықтардың өмір сүру құралдары, әлеуметтік байланыстылық, мәдени ресурстар, осал топтар, гендерлік теңдік, жеткізу тізбегінде туындайтын тәуекелдер және жеткізушілердің құқықтарына қатысты тиісті еңбек нормаларын сақтамаумен байланысты тәуекелдер сияқты ұғымдарды қамтиды.

Экологиялық тәуекелдер тек жергілікті деңгейдегі экологияға әсер ету ретінде ғана емес, жалпы алғанда климаттың өзгеруіне әсер ету ретінде де қарастырылады. Бұл ретте Компания өз қызметінде климаттың өзгеруінің ұйым үшін ықтимал теріс салдарларына жататын климаттық тәуекелдерді де ескереді.

Экономикалық тәуекелдер кеңейтілген түрде қарастырылады және тек Компания активтерінің белгілі бір жергілікті қауымдастыққа экономикалық әсері ретінде ғана емес, жалпы елге әсері ретінде де ұсынылады.

26. Компанияда алаяқтық және сыбайлас жемқорлық схемаларына қатысты тәуекелге төзімділіктің нөлдік деңгейі қабылданған. Қоғамның комплаенс қызметі төменде келтірілген критерийлер топтарына сәйкес үшінші тұлғалардың сенімділігіне тексеру жүргізеді:

1) аффилиирленгендікті тексеру – келесі ақпарат контексінде қиылысуларды тексеру: үшінші тараптың және компанияның аффилиирленген тұлғасының/қызметкерінің меншік құрылымы; үшінші тараптың және саяси мәні бар тұлғалардың меншік құрылымы;

2) үшінші тараптың әртүрлі тізімдер мен тізілімдердегі мәртебесін тексеру (сенімсіз жеткізушілер тізімдері, банкрот тұлғалар, лауазымды тұлғаларды әкімшілік/қылмыстық жауапкершілікке тарту, салық берешегі, халықаралық санкциялар субъектілерінің тізбелері және т.б.);

3) әлеуетті жеткізушілер мен клиент ретінде әрекет ететін ұйымдар арасындағы жасырын келісімді көрсететін схемалар (мысалы, әртүрлі бюджеттер, бір жеткізуші ұтылған жағдайда бірдей жеткізушілердің бір тендерлерге қатысуы және т.б.).

27. Сенімділікті тексеру рәсімі барлық үшінші тұлғаларға қатысты қолданылады.

28. Орнықты даму тәуекелдеріне талдау мүдделі ҚБ тарапынан тәуекелдерді басқаруға жауапты ҚБ-ның жәрдемімен тұрақты негізде жылына кемінде 1 рет жүргізіледі және нәтижесінде Компанияның шоғырландырылған Тәуекелдер тізілімінде көрсетіледі.

5. Орнықты даму саласындағы бастамалар жоспары

5.1. Орнықты даму саласындағы бастамаларды айқындау процесі

29.Орнықты даму саласындағы бастамаларды айқындау процесі әрбір ұйым үшін оның қызметінің географиялық, мәдени, құқықтық ерекшеліктерін, меншік құрылымын, қызметінің сипатын, сондай-ақ ЕБҰ-ның әсер ету түрлерінің ауқымы мен сипатын ескере отырып, өзіндік ерекшелікке ие.

Орнықты даму саласындағы бастамалар тізбесін айқындау үшін назар аударуға лайық тақырыптардың кең ауқымын қарастыру қажет, оның ішінде ұйымның даму стратегиясы мен бизнес-моделі, ұйым және мүдделі тараптар үшін орнықты даму тұрғысынан маңызды тақырыптар, маңыздылық матрицасы және ұйымның үш құрамдас бөлік (экономикалық, экологиялық және әлеуметтік тәуекелдер) бөлінісіндегі тәуекелдері.

Барлық бастамалар барлық негізгі стейкхолдерлер үшін сол немесе өзге бастаманың маңыздылығына қарай басымдыққа ие болады.

5.2. Орнықты даму саласындағы бастамаларды іске асыру жөніндегі іс-шараларды жоспарлау

30. Орнықты даму саласындағы бастамалар айқындалғаннан кейін оларды іске асыру бойынша жоспарды қалыптастыру және енгізу қажет. Жоспар орнықты даму саласындағы бастамаларды іске асыру жөніндегі орта мерзімді немесе ұзақ мерзімді шараларды айқындайды. Жоспар мынадай тармақтарды қамтиды:

1) орнықты даму саласындағы бастамалардың және Жоспар мақсаттарының сипаттамасы;
2) Жоспардың Компанияның стратегиялық мақсаттарымен байланысын көрсету;
3) орта мерзімді және ұзақ мерзімді перспективада өлшенетін және қолжетімді мақсаттарды және оларға қол жеткізу мерзімдерін көрсету;
4) стратегиялық мақсаттар мен негізгі қызмет көрсеткіштерін ескере отырып, Жоспардың тиімділігін бағалау тәсілдерін көрсету;
5) Жоспарды іске асыру үшін жауапкершілікті бөлу;
6) іс-шаралардың мазмұны;
7) іс-шараларды іске асыруға арналған шығындардың шамаланған бағасы және қаржыландыру көздері (қолданылатын жағдайда).

5.3. Орнықты даму саласындағы негізгі қызмет көрсеткіштері

31. Орнықты даму саласындағы НҚК Қоғамның ұзақ мерзімді, орта мерзімді жоспарлау жүйесіне және НҚК жүйесіне интеграциялануы тиіс.

НҚК әзірлеу кезінде әрбір ЕҰ өз қызметінің ерекшелігін ескеріп, сәйкесінше басымдықтарды айқындап, шекті мәндерді белгілеуі тиіс. Барлық ЕҰ НҚК Қоғамның орнықты дамуға жауапты құрылымдық бөлімшесімен келісу арқылы белгіленеді.

Орнықты даму саласындағы НҚК мысалдары:

1) Экономикалық құрамдас бөлік:

Қазақстан Республикасындағы электр энергиясы нарығындағы Компанияның үлесі (%).

2) Экологиялық құрамдас бөлік:

Өндірісте электр энергиясын тұтынуды және пайдалануды қысқарту/өнім немесе қызмет өндіру кезінде энергияға қажеттілікті төмендету;

Парниктік газ шығарындыларын қысқарту.

3) Әлеуметтік құрамдас бөлік:

өндірісте өлім-жітімнің нөлдік деңгейі;

өндірістік жарақаттануды қысқарту (жағдайлар саны);

әлеуметтік тұрақтылық рейтингі (%);

гендерлік әртүрлілік (%);

кадрлардың ауысуы (%).

5.4. Орнықты даму саласындағы бастамалар жоспарының орындалуы, мониторингі және орындалуы туралы есеп

32. Орнықты даму саласындағы бастамалар жоспарының (бұдан әрі – Жоспар) орындалуы бойынша есептік кезеңдер күнтізбелік жылдың он екі айын құрайды.

Мүдделі құрылымдық бөлімшелер жыл сайын Жоспар іс-шараларының іске асырылуын мониторингтен өткізеді, оның қорытындылары бойынша Жоспардың орындалу нәтижелері орнықты дамуға жауапты құрылымдық бөлімшеге жолданады.

Жыл қорытындысы бойынша Жоспар іс-шараларының орындалуы туралы есепті ұсыну мерзімі есепті кезеңнен кейінгі жылдың 2-тоқсанынан кешіктірілмейді.

Жоспардың орындалу нәтижелері Жоспар көрсеткіштерінің орындалуына әсер ететін факторларды, Жоспардан ауытқулар бойынша кеңейтілген түсіндірмелерді, қол жеткізілмеген көрсеткіштер мен іс-шараларды жақсартуға бағытталған шаралар туралы ақпаратты, сондай-ақ ағымдағы жылға күтілетін болжам шеңберінде Жоспар көрсеткіштері мен іс-шараларына қол жеткізбеу тәуекелдері туралы ақпаратты қамтуы тиіс.

33. Есепті жыл қорытындылары бойынша Жоспардың орындалуын мониторингтеу нәтижелерін орнықты дамуға жауапты құрылымдық бөлімше Компанияның Директорлар кеңесіне/Бақылау кеңесіне бекітуге ұсынады. Жоспардың орындалуы туралы есептерді Директорлар кеңесі/Бақылау кеңесі жыл қорытындысы бойынша қарағаннан кейін, орнықты дамуға жауапты құрылымдық бөлімше шоғырландырылған есепті Қоғамның/ЕБҰ-ның корпоративтік сайтында орыс, қазақ және ағылшын тілдерінде жеке есеп ретінде не Компанияның Жылдық есебі шеңберінде орналастырады.

6. Корпоративтік коммуникация саясаты

34. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл кез келген ұйым қызметі үшін маңызды мәнге ие.

35. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың мақсаты Компанияның стратегиялық дамуын және оның қызметін жетілдіру жолдарын дұрыс таңдауда, сондай-ақ Компанияға барлық тараптар үшін тиімді болатын орнықты даму деңгейіне қол жеткізуге жәрдемдесуде болып табылады, өйткені бұл Компанияға және оның мүдделі тараптарына, сондай-ақ қоғамға мынадай мүмкіндіктер береді:

ішкі және сыртқы мүдделі тараптардың қажеттіліктерін, күтулерін және пікірлерін тану, айқындау және талдау;

мүдделі тараптар тұрғысынан қиындықтар мен перспективаларды анықтау;

ішкі және сыртқы мүдделі тараптарды алаңдататын ең маңызды мәселелерді айқындау.

36. Компанияның корпоративтік коммуникациялар саясаты мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың барлық түрлеріне, оның ішінде:

функционалдық өзара іс-қимылға;

жекелеген мәселелер бойынша өзара іс-қимылға (мысалы, адам құқықтарын қорғау мәселесі бойынша);

бүкіл ұйым ауқымындағы өзара іс-қимылға қатысты қолданылуы мүмкін.

37. Осы саясаттың ережелері ішкі және сыртқы өзара іс-қимылды жүзеге асыру үшін, сондай-ақ олардың арасындағы өзара байланысты қамтамасыз ету үшін қолданылуы мүмкін.

38. Компанияның корпоративтік коммуникациялар саясаты мүдделі тараптарды Компанияның жұмыс әдістері туралы ақпараттандыруға, ал мүдделі тараптарға айқын қағидаттар мен олармен байланысты критерийлер негізінде ұйыммен өзара іс-қимыл сапасын айқындауға, бағалауға және осыған қатысты пікір білдіруге мүмкіндік беруге арналған.

39. Компанияның стейкхолдерлермен өзара іс-қимылы мынадай қағидаттар негізінде жүзеге асырылады:

мүдделі тараптардың мүдделерін, пікірлері мен артықшылықтарын құрметтеу және ескеру;

мүдделі тараптарды уақтылы және тұрақты түрде ақпараттандыру; қабылданған міндеттемелерді жауапкершілікпен орындау.

40. Әрбір құрылымдық бөлімше стейкхолдерлермен өзара іс-қимылдың мерзімділігін, дәрежесін және әдістерін дербес айқындайды. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды басқару жүйесінің тиімділік деңгейі ұзақ мерзімді құн қалыптастыру, стратегиялық мақсаттарға қол жеткізу және Компанияның оң беделін қалыптастыру үшін маңызды фактор болып табылады.

41. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың негізі Компанияға елеулі әсер ететін стейкхолдерлерді және стейкхолдерлердің Компанияға тәуелділік дәрежесін айқындау, маңыздылық матрицасын қалыптастыру, мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспарын және/немесе стейкхолдерлермен коммуникациялар жоспарын әзірлеу болып табылады.

42. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл саласындағы үздік тәжірибелерге (AA1000 сериялы стандарттар, GRI) сәйкес тиімді өзара іс-қимылды қалыптастыру мақсатында «қамтылу» қағидаты қолданылады.

Аталған қағидат Компания қызметін басқару процесінің барлық кезеңдерінде барлық мүдделі тараптардың мүдделерін ескеруді көздейді. «Қамтылу» қағидаты өзара іс-қимылдың үш негізгі қағидатына негізделеді:

«маңыздылық» (стейкхолдерлер мен ұйым үшін мәселелердің маңыздылығын дұрыс бағалау);

«толықтық» (компания қызметінің салдарларының маңыздылығын түсіну);

«жауап беру» (тиісті жауапты көрсету).

Әрбір қағидатты сақтау ғана стейкхолдерлермен жан-жақты, өзара тиімді және тиімді өзара іс-қимылды қамтамасыз етеді.

43. Стейкхолдерлер картасы Компанияның Директорлар кеңесі/Бақылау кеңесімен бекітіледі.

44. «Самұрық-Энерго» АҚ-ның жергілікті қауымдастықтармен өзара іс-қимылы, сондай-ақ қатысу өңірлеріндегі жергілікті қауымдастықтармен өзара іс-қимыл тетіктері мен кері байланыс беру және ақпаратты ашу әдістері «Самұрық-Энерго» АҚ компаниялар тобының жергілікті қауымдастықтармен өзара іс-қимыл саясаты шеңберінде жүзеге асырылады.

45. Төменде бес кезеңді қамтитын мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың даму барысының графикалық иллюстрациясы келтірілген.

1 сурет. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды дамыту

Дереккөз: Сөзден іске. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл. 2-шығарылым: стейкхолдерлермен өзара әрекеттесуді ұйымдастыруға арналған практикалық нұсқаулық. AccountAbility, БҰҰ Қоршаған ортаны қорғау бағдарламасы және Stakeholder Research Associates, 2005 ж. 11-бет.

6.1. Мүдделі тараптар картасы

46. Стейкхолдерлер картасы стейкхолдерлердің әрқайсысымен өзара әрекеттесу әдістерін әзірлеу мақсатында компанияның қоршаған орта туралы ақпаратты жүйелеуге және визуализациялауға арналған.

Мүдделі тараптарды (стейкхолдерлерді) анықтау

47. Компания стейкхолдерлердің үлесі мен олардың мүдделерін сипаттай отырып, өз қызметі барысында өзара іс-қимылды жүзеге асыратын әлеуетті стейкхолдерлердің толық тізбесін айқындайды. Төменде стейкхолдер картасы анықтамасының мысалы келтірілген.

№	Мүдделі тараптар	Мүдеделі тұлғалардың үлесі	Мүдделі тараптардың мақсат-міндеттері
1	Акционерлер (с.і. инвесторлар)	Қаржы қаражатын бөлу, жарғылық капиталды	Пайданың өсуі, дивидендтерді уақтылы

		толықтыру	төлеу, Қор құнының ұлғаюы
2	Еншілес және бағынысты ұйымдар	Акционерлердің мүдделерін сақтау	Мемлекеттік органдармен жұмыс кезінде жәрдемдесу, коммерциялық мүдделер
3	Қызметкерлер	Адами ресурстар. Адалдық	Жоғары жалақы, лайықты еңбек жағдайлары, кәсіби даму, мансаптық өсу
4	Кәсіподақтар	Әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз етуге жәрдемдесу, еңбек қатынастарын реттеу және жанжалдарды шешу	Қызметкерлердің құқықтарын сақтау және қорғау
5	Серіктестер	Жобаларды бірлесіп іске асыру. Технологиялар, құзыреттер және инновациялар трансферті	Коммерциялық мүдделер
6	Тұтынушылар	Компанияның адал қызметі Тауарлар мен қызметтерді сатып алу арқылы қаржылық ресурстар	Коммерциялық мүдделер
7	Мемлекеттік органдар	Мемлекеттік реттеу	Салықтық түсімдер, экономикалық өсу, әлеуметтік міндеттерді шешу
8	Бәсекелестер	Болашақ даму мүмкіндіктері	Нарықтағы қатысу үлесін арттыру
9	Даму институттарын қоса алғандағы қаржылық институттар	Халықаралық гранттар. Жобаларды жеңілдетілген қаржыландыру. Несие желілері	Негізгі борыш пен сыйақыны уақтылы төлеу, салынған инвестициялардың рентабельділігі. Депозиттік шоттарға бос ақша қаражатын орналастыру, арнайы шоттарға қызмет көрсету, Компания бағдарламаларын іске

			асыруға қатысу
10	Жеткізушілер	Жеткізу желісі мен құн белгілеу тізбегінің тиімділігі	Коммерциялық мүдделер
11	Тұрғындар	Қызмет көрсету аймақтарындағы қолдау	Жұмысқа орналасу мүмкіндігі, әлеуметтік мәселелерді шешу, Компания қызметінің ашықтығы, экологияны қорғау
12	Қоғамдық бірлестіктер	Қызметте жоғары стандарттарды қолдануды ынталандыру. Адалдық және ынтымақтастық	Қоғамдық бірлестіктердің мақсаттары мен міндеттерін іске асыру
13	БАҚ	Сындарлы ынтымақтастық. Қолайлы қоғамдық пікір	Компанияның қызметі туралы жарияланымдар мен ақпараттандыру, коммерциялық мүдделер
14	Аффилирленген тұлғалар	Өзара ынтымақтастық	Коммерциялық мүдде

Мүдделі тараптардың маңыздылығын бағалау

48. Келесі кезең-Стейкхолдерлерді Митчел, Агл және Вуд моделі бойынша компания үшін маңыздылығы бойынша бастапқы бағалау.

49. Модель үш факторға негізделген (2-сурет): билік (мүдделі Тараптың кәсіпорынға әсер ету күші), заңдылық (нұсқаулар берудің заңды заңдылығы) және жеделдік (мүдделі Тараптың сұрауларына жауап берудің ең төменгі мөлшердегі қажетті жылдамдығы).

2 сурет. Митчел, Агл және Вуд моделі

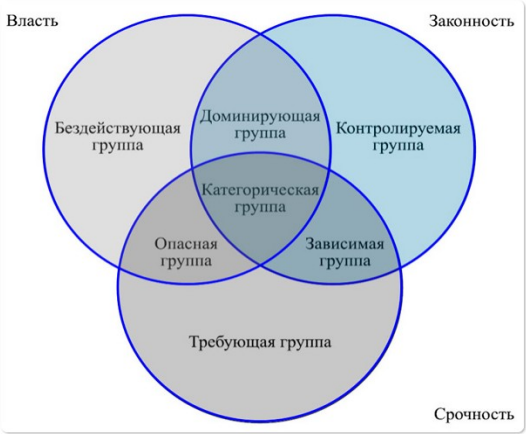

48. Стейкхолдерлердің жасырын санатына белсенді емес топ (билік факторы бар), бақыланатын (талаптардың заңдылық факторы бар) және талап етілетін (жеделдік факторы бар) кіреді.

Ұйым әрдайым стейкхолдерлермен өзара әрекеттесуге болатын ресурстарда (қаржылық, уақытша, ұйымдастырушылық және т.б.) шектеулі болғандықтан, жасырын санатқа қатысты ешқандай әрекет қажет емес. Күтудегі стейкхолдерлер санатына басым топ (билік пен заңдылық факторлары бар), тәуелді (заңдылық пен жеделдік факторлары бар) және қауіпті (билік пен жеделдік факторлары бар) кіреді.

Компания үшін ең маңыздысы-барлық үш факторға ие категориялық стейкхолдерлер тобы. Стейкхолдерлердің осы санатының талаптары бірінші кезекте қанағаттандырылуы керек.

49. Төменде Митчел, Агл және Вуд моделіне сәйкес стейкхолдерлердің жіктеу кестесі берілген (3-сурет).

№	Мүдделі тұлғалар	Стейкхолдерлер атрибуттары			Жіктелім топтары
		Билік	Заңдылық	Жеделдік	
1	Акционерлер	+	+	+	Санаттық топ
2	Еншілес және бағынысты ұйымдар	-	+	+	Тәуелді топ
3	Қызметкерлер	-	+	+	Тәуелді топ
4	Кәсіподақтар	+	+	+	Санаттық топ
5	Серіктестер	+	+	+	Санаттық топ
6	Тұтынушылар	+	-	+	Қауіпті топ
7	Мемлекеттік органдар	+	+	+	Санаттық топ

8	Бәсекелестер	-	-	+	Талап қоюшы топ
9	Даму институттарын қоса алғандағы қаржылық институттар	+	-	+	Қауіпті топ
10	Жеткізушілер	-	+	-	Талап қоюшы топ
11	Тұрғындар	-	+	+	Тәуелді топ
12	Қоғамдық бірлестіктер	-	-	+	Талап қоюшы топ
13	БАҚ	+	-	+	Қауіпті топ
14	Аффилирленген тұлғалар	-	+	-	Бақыланатын топ

3-сурет. Митчел, Агл және Вуд моделі

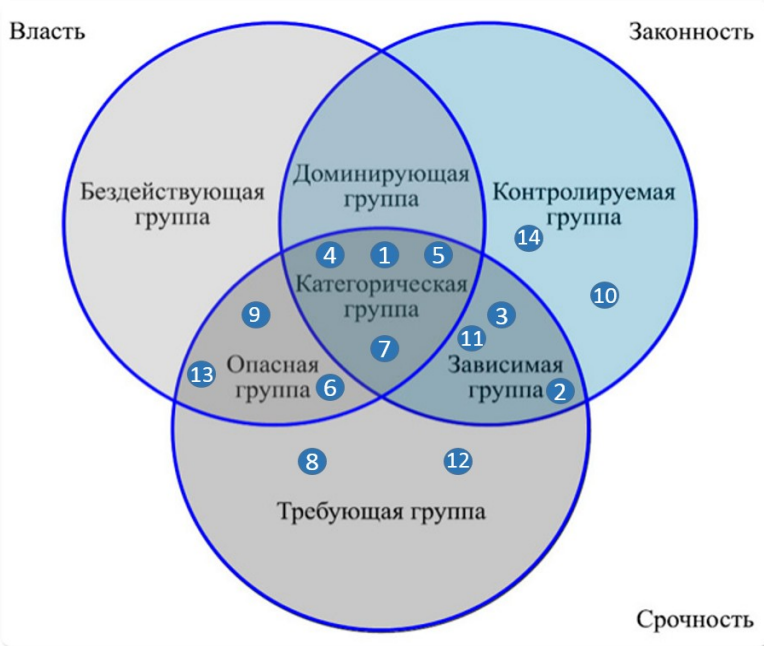

48. Осылайша, Компания қызметкерлері арасында жасалған сараптамалық талдау нәтижелері бойынша Компания үшін келесі салалар бойынша маңызды стейкхолдерлер: санаттық, қауіпті, ішкі және ішкі бөліктерге тәуелді сыртқы топтар.

Ішкі - компания қабылдаған шешімдерге тікелей және маңызды әсер ететін немесе осы шешімдердің әсерінен болатын стейкхолдерлерді қамтиды.

Сыртқы - компания қабылдаған шешімдерге жанама әсер ететін стейкхолдерлерді қамтиды.

Мүдделі тұлғалар	Стейкхолдерлер атрибуттары	Жіктелім

	Билік	Заңдылық	Жеделдік	топтары
Ішкі шеңбер				
Акционерлер	+	+	+	Санаттық топ
Қызметкерлер	-	+	+	Тәуелді топ
Кәсіподақтар	+	+	+	Санаттық топ
Сыртқы шеңбер				
Серіктестер	+	+	+	Санаттық топ
Мемлекеттік органдар	+	+	+	Санаттық топ
Даму институттарын қоса алғандағы қаржылық институттар	+	-	+	Қауіпті топ
Өнім берушілер	-	+	+	Бақыланатын топ
Тұрғындар	-	+	+	Тәуелді топ
БАҚ	+	-	+	Қауіпті топ
Тұтынушылар	+	-	+	Қауіпті топ

Стейкхолдерлердің ықпалын және маңыздылығын бағалау

49. Маңыздылық – бұл стейкхолдердің Компания қызметінің нәтижесіне қосқан үлесі. Ол әрбір стейкхолдердің қажеттіліктерінің қаншалықты қанағаттанғандығы, проблемалары мен мүдделерінің шешімі Компания қызметінің нәтижесіне әсер етуімен анықталады.

Ықпал ету – бұл стейкхолдердің Компанияның, Компания қызметінің негізгі мәселелері бойынша шешім қабылдайтын адамдардың қызметіне ықпал етудегі күші.

Стейкхолдерлердің ықпал етуінің маңыздылық деңгейі X/Y екі параметрі бойынша бағаланады, мұнда:

X= -5 ÷ +5 (1 қадаммен немесе неғұрлым ұсақ) – Стейкхолдердің Компания қызметіне қолдау көрсету/қарсы әрекет ету деңгейін сипаттайды және -5-тен (қарсы әрекет етудің ең төмен деңгейі) +5-ке дейін (қолдау көрсетудің жоғары деңгейі) сараланады;

Y = 0 ÷ 5 (1 қадаммен немесе неғұрлым ұсақ) – Стейкхолдердің Компания қызметіне ықпал етудеңгейін сипаттайды және 0-ден 5-ке дейін сараланады.

D = (±X + Y) –стейкхолдердің маңыздылық параметрі.

Мүдделі тұлғалар	Атрибуттар

	Қолдау деңгейі (X)	Ықпал ету күші (Y)	Маңыздылық деңгейі D = (±X + Y)	Компанияның стейкхолдерлерге әсер ету дәрежесі (0-ден 3-ке дейін)
Ішкі орта				
Акционерлер	+5	5	10	2
Қызметкерлер	+2	3	5	3
Кәсіподақтар	+1	5	6	1
Сыртқы орта				
Серіктестер	+2	2	4	1
Мемлекеттік органдар	+3	3	6	1
Даму институттарын қоса алғандағы қаржылық институттар	+1	3	4	1
Өнім берушілер	+2	2	4	2
Тұрғындар	+2	2	4	3
БАҚ	+2	5	7	1
Тұтынушылар	+1	5	6	1

51. Бұдан әрі Компанияның стейкхолдерлер картасы қалыптастырылады, онда X осінде Компанияның стейкхолдерлерге әсер ету дәрежесі, ал Y осінде – стейкхолдерлердің Компания үшін маңыздылық дәрежесі көрсетіледі. Шеңбердің өлшемі Компанияның стейкхолдерлермен өзара іс-қимыл деңгейін көрсетеді: шеңбердің ең кіші өлшемі өзара іс-қимылдың шектеулі деңгейін білдіреді, ал шеңбер өлшемі ұлғайған сайын өзара іс-қимыл деңгейі де артады. Сондай-ақ, шеңберлерді сыртқы және ішкі шеңберлерге бөле отырып, екі түске жіктеу қажет.

6.2. Маңыздылық матрицасы

19. Мүдделі тараптарды талдау шеңберінде сондай-ақ (Компания үшін де, стейкхолдерлер үшін де) маңызды тақырыптар мен мәселелерді анықталады және сараланады.

20. Маңызды тақырыптар мен мәселелерді анықтау олардың басымдықтарын нақты түсіну негізінде стейкхолдерлермен өзара іс-қимылды сындарлы түрде қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Төменде маңызды тақырыптар мен мәселелерді анықтау кезеңдері сипатталған.

Кезең	Міндеттер	Әдістеме
1. Маңызды тақырыптарды айқындау	Электр энергетикасы секторы үшін орнықты даму тұрғысынан маңызды тақырыптардың барлығын қарастыру және Есепке қосу үшін ықтимал назар аударарлық тақырыптарды бөліп көрсету	GRI стандарттарын (тақырыптық стандарттарды қоса алғанда), салалық халықаралық стандарттарды, ISO 26000, TCFD стандарттарын талдау; Аналогтық компаниялардың озық есептерін талдау (RWE, Enel, EoN, Engie, Iberdrola, ЖЭОД, InterPAO)
2. Маңызды аспектілерді анықтау	Стейкхолдерлер мен Компания үшін маңыздылығына қарай анықталған тақырыптарға талдау жасау	Ішкі және сыртқы стейкхолдерлердің сауалнамасы
3. Дұрыстығын растау	Компания басшылығының қатысуымен толықтығы мен теңгерімділігі тұрғысынан анықталған тақырыптарға сараптамалық бағалау жүргізу	Орнықты даму саласындағы сарапшылармен консультациялар; Компанияның ішкі стейкхолдерлерімен бірлескен талқылаулар өткізу. Материалдылыққа талдау жүргізу: Тақырыптық стандарттарды талдау, Компанияның нақты тақырыптарға қатысты өзінің әсер етуі туралы ақпаратты ашуына мүмкіндік беретін индикаторлар тізбесін жасау
4. Маңызды тақырыптардың графикалық сызбасы (Маңыздылық матрицасы)	Анықталған маңызды тақырыптарды талдау нәтижелері бойынша графикалық бейнелеу Әсер ету кестесі	Маңызды тақырыптар тізбесінің көрнекі сипаттамасы. Компанияның экономикаға, қоршаған ортаға және адамдарға тигізген немесе тигізетін әсерін, соның ішінде олардың адам құқықтарына әсерін Компанияның қызметі немесе іскерлік қатынастар нәтижесінде анықтау, әсер ету және бағалау.

21. Компания басшылығы мен мүдделі тараптар өкілдерінің бірлескен жұмысының нәтижесінде Компания мен мүдделі тараптар үшін маңызды және GRI стандарттарының ұсынымдарын ескере отырып, сондай-ақ мүдделі тараптардың сауалнамасын пайдалана отырып қалыптастырылған орнықты даму

тақырыптары туралы көрнекі түсінік беретін «маңыздылық матрицасы» қалыптастырылады (1-қосымша). Компанияның маңыздылық матрицасына міндетті түрде GRI тақырыптары, тиісті салалық стандарттың тақырыптары, сондай-ақ консультациялар мен сауалнамалар нәтижелері бойынша Компания мен мүдделі тараптар үшін 4 (төрт) балдан жоғары маңыздылық бағасын алған тақырыптар енгізіледі. Егер Компания тиісті салалық стандартта көрсетілген тақырыпты маңызды емес деп тапса, Компания оның себептерін түсіндіруі тиіс. Қажет болған жағдайда сарапшылармен және Компания басшылығымен бірлескен консультациялардың қорытындылары бойынша шекті балл ақпаратты неғұрлым толық ашу мақсатында қайта қаралуы мүмкін.

6.3. Мүдделі тараптармен Іс-қимыл жоспарын жасау

22. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл кез келген ұйымның қызметіндегі ажырамас элемент болып табылады. Мүдделі тараптармен тиімді диалог жүргізу мақсатында Қоғам мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспарын (МТІЖ) әзірлейді. ЕТҰ стейкхолдерлермен коммуникациялар жоспарын (СКЖ), сондай-ақ әрбір жаңа ірі инвестициялық жоба іске асырылған жағдайда МТІЖ әзірлейді.

23. МТІЖ тұрақты негізде қайта қаралады, бірақ жылына кемінде 1 рет және қажет болған жағдайда жаңартылады.

24. МТІЖ міндеттері мынадай:

1) жергілікті, өңірлік және ұлттық деңгейлерде мүдделі тараптармен басымдықты айқындау, талдау, көрсету, белгілеу және өзара іс-қимыл жасау үшін негіздемелерді белгілеу;

2) халықаралық стандарттарға сәйкес келетін және мүдделі тараптармен тұрақты, ашық және жария өзара іс-қимыл жасау процесін қамтамасыз ететін стратегиялық МТІЖ-ны ұсыну;

3) халықтың осал топтарын қоса алғанда, барлық мүдделі тараптарды тиісінше айқындау мен тартуды қамтамасыз ету;

4) мүдделі тараптардың пікірлері мен шағымдарына мониторинг жүргізу және ден қою процестерін қоса алғанда, МТІЖ-ны іске асырудағы функциялар мен міндеттерді айқындау;

5) ТМІЖ-ны орындау процесі мен іске асыру нәтижелерін бақылау;

6) аса маңызды мәселелерді анықтау мен шешу, әлеуметтік және экологиялық тәуекелдерді азайту, әлеуметтік пайданы ұлғайту;

7) сенімді нығайту, іскерлік тәуекелдерді барынша азайту үшін диалог және екіжақты ақпарат алмасу нысанында мүдделі тараптармен сындарлы, ұзақ мерзімді қатынастар құру үшін негіз ұсыну;

8) ақпарат алмасу, мүдделі тараптардың пікірлері мен ұсынымдарын жинау және талдау, мүдделі тараптар көтерген мәселелерді шешу және есептілікті ұсыну

тетігін белгілеу;

9) мүдделі тараптардың болжамдарын түсінуде Компанияға жәрдем көрсету;

10) мүдделі тараптардың жобаның әсерін бағалауына және ірі күрделі жобалар үшін тәуекелдерді азайту бойынша тиісті шаралар әзірлеуге қатысуға мүмкіндік беру;

11) өзара іс-қимылды құжаттау, мүдделі тараптарды қадағалау және мониторингілеу бойынша нұсқаулықты, сондай-ақ есептілікті ұсыну және МТІЖ-нің орындалуын бақылау жөніндегі нұсқаулықты ұсыну.

25. МТІЖ-ге мониторингті Қоғам мен ірі инвестициялық жобаны іске асыратын әрбір ЕТҰ тұрақты негізде жүргізеді және оны Компанияның Директорлар кеңесі/Байқаушы кеңесі жылына кемінде 1 рет есепті кезеңнен кейінгі 2 айдан кешіктірілмейтін мерзімде бекітеді. ЕТҰ тұрақты негізде СКЖ-ны іске асыру бойынша мониторинг жүргізеді және жыл қорытындысы бойынша есепті кезеңнен кейінгі 2 айдан кешіктірілмейтін мерзімде ЕТҰ Директорлар кеңесіне/Байқаушы кеңесіне бекітуге шығарады.

26. СКЖ-ны «Самұрық-Энерго» АҚ компаниялар тобының ұйымдары өзара іс-қимыл тетіктері мен тәсілдерін көрсете отырып, Стейкхолдерлер картасы негізінде әзірлейді. СКЖ-ге мониторинг жыл сайынғы негізде жүзеге асырылады. «Самұрық-Энерго» АҚ стейкхолдерлермен өзара іс-қимыл және кері байланыс тетігі бойынша есеп беру шеңберінде жыл сайын мониторинг жүргізеді.

МТІЖ әзірлеуге қойылатын ең төменгі талаптар

70. МТІЖ мыналарды қамтуы тиіс (бірақ бұлармен шектелмей):
МТІЖ құрылымы;
Жалпы ақпарат және жобаның сипаттамасы;
Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл принциптері;
Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылға қойылатын талаптар;
Қазақстан Республикасының нормативтік-құқықтық талаптары;
Халықаралық қаржы ұйымдарының талаптары;
Мүдделі тараптарды сәйкестендіру және талдау;
Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспары/бағдарламасы;
Шағымдарды беру және қарау тетігі;
Мониторинг және есептілік.

6.4. Шағымдар мен ұсыныстарды беру және қарау тетігі

71. Сыртқы және ішкі стейкхолдерлермен өзара тиімді қарым-қатынасқа қолдау көрсету Компания үшін маңызды мәселе болып табылады.

72. Компания шағымдар мен ұсыныстарды беру және қарау тетігін (бұдан әрі - Тетік) енгізу арқылы жеке және ұжымдық шағымдарды неғұрлым жедел әрі тиімді шешуге жәрдемдесуге ниетті.

73. Тетік тиісті деңгейдегі басшыларды қозғалған мәселелер мен проблемаларды шешуге тартуға, өтініш берушілердің процесті тегін және қудалаусыз, түсінікті әрі ашық пайдалануына мүмкіндік береді. Компания кері жауап қайтару шараларынан және шынайы хабарлама қалдырған кез келген адамды қудалаудан қорғауға кепілдік береді. Кез келген ықтимал кері жауап қайтару шаралары немесе қудалау туралы тиісті деңгейдегі қарсы іс-қимылды дереу қамтамасыз ету үшін Қордың не Қоғамның Комплаенс қызметіне хабарлау қажет.

74. Бұл тетік мыналарға:

жанжалды жағдайларға уақтылы жауап беруге және шешуге;

сыртқы мүдделі тараптардың, жұртшылықтың және жекелеген азаматтардың алаңдаушылығына қатысты алдын алу шараларын талдауға және қабылдауға;

Компанияның беделін нығайтуға және оған әлеуметтік жауапты кәсіпорын ретінде сенімділікті сақтауға мүмкіндік береді.

Шағым/ұсыныс беру тәртібі

75. Компания үшін сыртқы және ішкі стейкхолдерлердің барлығын да есту өте маңызды. Компания өзінің беделін биік ұстайды, сондай-ақ өз қызметкерлерінің де, стейкхолдерлердің де этика мен адалдықтың жоғары стандарттарын және барлық заңнама нормаларын сақтауын талап етеді.

Барлық мүдделі тұлғалар жымқыру, алаяқтық, сыбайлас жемқорлық, бизнесті жүргізудің базалық қағидаттарын, Мінез-құлық кодексін немесе Қазақстан Республикасы заңнамасының нормаларын бұзудың кез келген орын алған немесе болжанатын фактілері туралы Қоғамның/ЕТҰ-ның сайттарында көрсетілген байланыс арналарына мына сілтеме бойынша https://www.samruk-energy.kz/ru/navigation-and-support/hotline немесе 8 800 080 47 47 нөмірі бойынша хабарлай алады.

76. Көрсетілген байланыс түрлері тәулік бойы демалыссыз жұмыс істейді. Барлық хабарламаларды тәуелсіз компания қабылдап, өңдейді. Сенім телефонына келіп түскен хабарламалар Қоғамның кәсіби және құпия қарауды қамтамасыз ете алатын жауапты қызметкерлеріне беріледі. Хабарламаны неғұрлым тиімді өңдеу мақсатында байланыс ақпаратын қалдыру ұсынылады, алайда анонимділікті сақтау мүмкіндігі де бар. Егер стейкхолдер хабарлама жіберген кезде өз атын жария етпеуді қаласа, жеке ақпарат сенім телефонында жиналмайды, Қорға және одан әрі тізбек бойынша берілмейді. Сенім телефонына келіп түскен телефон қоңыраулары бақыланбайды, әңгіме жазылмайды.

77. Алайда, неғұрлым егжей-тегжейлі ақпарат пен растайтын құжаттарды

ұсыну өтініштерді қысқа мерзімде тиімді қарауға мүмкіндік береді. Осы фактіні назарға ала отырып, өтінішіңізде мына ақпаратты көрсету ұсынылады:

Не болды?

Оқиға қайда және қашан болды?

Сіз Оқиға туралы қалай білдіңіз?

Оқиғаға кім қатысты?

Оқиға аяқталды ма, әлде ол қазіргі уақытта жалғасуда ма?

Сіз қандай растайтын құжаттарды ұсына аласыз? (мысалы, келісімшарттар, хат алмасу, фотосуреттер және т. б.)

Басқа қосымша ақпарат

78. Сенім телефоны ішкі мүдделі тараптар үшін де, сыртқы мүдделі тараптар үшін де қол жетімді.

Шағымдарды өңдеу рәсімі

79. Құпиялылықты қамтамасыз ету мақсатында барлық ақпаратты сыртқы тәуелсіз компания қабылдап, өңдейді. Бұл компания күн сайын келіп түскен өтініштер туралы есеп жасайды және оны Қордың Комплаенс қызметіне жібереді. Қордың Комплаенс қызметінің қызметкерлері өтініштерді талдайды және оларды Қоғамның Комплаенс қызметіне және оның басшысына (одан әрі қажет болған жағдайда мердігер ұйымның тиісті бөлім басшысына) фактілердің дұрыстығын қарау және растау үшін жібереді.

80. Өтініштерді қарау мерзімі көптеген факторларға, соның ішінде хабарламада көрсетілген ақпараттың толықтығы мен дәлдігіне, растайтын құжаттардың болуына, сондай-ақ бұзушылық түріне байланысты. Шағымданушы құпия хабарланбаған жағдайда Қоғамның Комплаенс қызметінен жүргізілген инспекцияның нәтижелері туралы жазбаша жауап алады. Құпия хабарланған жағдайда, шағымданушы кіріс шағымды тіркеген тәуелсіз компаниядан жазбаша жауап алады.

81. Қоғамның Комплаенс қызметі барлық шағымдарды мыналарды көрсете отырып, жеке Шағымдар базасында тіркейді:

тіркеу нөмірі;

тіркеу күні;

шағымның/ұсыныстың мәні немесе сипаты;

алғанын растайтын жолдаманың күні;

қараудың аяқталған күні;

шағымды/ұсынысты қарау нәтижесі;

ұсынылатын шешімдер;

Өтініш берушіден шағымның қанағаттандырылғаны туралы хабарлама немесе шағымның қанағаттандырылмау себебі.

82. Қоғамның Комплаенс қызметі жергілікті тұрғындар мен қызметкерлер арасында шағымдарды беру және қарау тәртібі туралы ақпаратты Компанияның барлық объектілерінде және басқа да қоғамдық орындарда (оның ішінде корпоративтік сайт пен қажет болған жағдайда бұқаралық ақпарат құралдары) таратуды қамтамасыз етеді.

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың тиімділігін арттыру

83. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың тиімділігін арттыру мақсатында Қоғам тоқсан сайын барлық байланыс арналары арқылы келіп түскен шағымдар мен өтініштерге мониторинг жүргізеді. Шағымдар мен өтініштерге жүргізілген мониторинг Компанияның мүдделі тараптар алаңдайтын салаларға уақтылы жауап беруіне және оларды жақсартуға бағытталған шараларды қабылдауына мүмкіндік береді.

84. Қоғамның орнықты дамуға жауапты ҚБ өзара іс-қимыл процесін жетілдіру үшін жылына кемінде 1 рет тоқсан сайынғы мониторинг қорытындылары мен ұсынымдарды қамтитын мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың тиімділігі туралы есепті жасайды және есепті жылдан кейінгі 2 айдан кешіктірілмейтін мерзімде Қоғамның Директорлар кеңесіне бекітуге шығарады.

85. Шағымдар мен өтініштерді тоқсан сайын есепке алу осы мақсаттар үшін арнайы құрылған шағымдар мен өтініштер базасында жүзеге асырылады.

7. Корпоративтік әлеуметтік және экологиялық жауапкершілік саласындағы саясат

86. Компания бизнестің әлеуметтік және экологиялық жауапкершілігін сезіне отырып, қоғамға өз қызметінен барынша пайда әкелуді қамтамасыз ету мақсатында Компания қызметкерлерінің, Компания қызметінің өңірлеріндегі халықтың және тұтастай алғанда қоғамның өміріне жауапты қатысуы бойынша ерікті міндеттемелер қабылдайды.

87. Компанияның ел экономикасының барлық салаларын дамытуға тигізген елеулі әсерін ескере отырып, Қоғам 2011 жылғы 5 қазанда өзінің ықпал ету саласы шегінде өзінің стратегиясы мен күнделікті қызметінде Жаһандық шарттың 10 қағидатын ұстана отырып, БҰҰ-ның Жаһандық шартына қосылды.

88. Компания мына принциптерді орындауды өз мойнына алды:

1) адам құқықтарын сақтау саласында: халықаралық қоғамдастық жариялаған адам құқықтарына қолдау көрсету және олардың сақталуына құрмет көрсету; адам құқықтарының бұзылуына өзінің қатысының болмауын қамтамасыз ету.

2) еңбек қатынастары саласында: қауымдастықтар бостандығын қолдау және іс жүзінде ұжымдық шарттар жасасу құқығын тану; мәжбүрлі еңбектің

барлық нысандарын жоюды жақтау; балалар еңбегін толық жоюды жақтау; еңбек және жұмыспен қамту саласындағы кемсітушілікті жоюды жақтау.

3) қоршаған ортаны қорғау саласында: қоршаған ортаға тигізетін жағымсыз әсерлердің алдын алуға жәрдемдесу; қоршаған ортаның жай-күйі үшін жауапкершілікті арттыруға бағытталған бастамалар қабылдау; экологиялық таза технологияларды дамытуға және таратуға жәрдемдесу.

4) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласында: бопсалау мен парақорлықты қоса алғанда, сыбайлас жемқорлықтың барлық түрлеріне қарсы тұру.

89. Компания өз бөлімшелері мен бақыланатын ұйымдарды қайта құрылымдауға әлеуметтік жауапкершілікпен қарауға міндеттенеді:

қызметкерлерді жаппай босату кезінде, заңнаманы сақтаумен қатар, босатылған қызметкерлерді мүмкіндігінше жұмысқа орналастыру бойынша барлық шараларды қабылдауға ұмтылу;

Компанияның жұмыс орындарын қысқарту, қызметкерлерді қайта даярлауды қаржыландыру, жаңа жұмыс орындарын құру жөніндегі жоспарлары туралы алдын ала хабардар ету.

7.1. Еңбекақы төлеу және еңбекті ынталандыру саясаты

90. Компания мынадай жалақы саясатын және ыньадандыру саясатын ұстанады:

1) негізгі өмірлік қажеттіліктерді қанағаттандыру және жергілікті жағдайларды ескере отырып, белгілі бір табыс беру қажеттілігі есебінен заңнама тұрғысынан белгіленген ең төменгі еңбекақы мөлшерінен асатын деңгейде барлық қызметкерлер үшін Компанияда еңбекақы төлеудің ең төмен кепілдендірілген деңгейін белгілеу;

2) тұтыну бағаларының индексі негізінде жалақыны индекстеу;

3) еңбек өнімділігінің өсуіне байланысты жалақының мерзімді өсуі;

4) қызметкердің жеке еңбек салымын барынша толық есепке алу мақсатында сыйақының икемді жүйелерін пайдалану;

5) қызметкерлердің еңбегіне ақы төлеудің, ынталандыру жүйесінің объективтілігі мен бірлігі және оның республикалық деңгейде бәсекеге қабілеттілігі;

6) корпоративтік және салалық наградалармен марапаттау.

7.2. Оқыту

91. Компания қызметкерлерді дамытудың жеке жоспарларына, Компанияның кадрлық резервінде тұрған қызметкерлердің мансаптық

жоспарларына сәйкес ағымдағы және болашақ бизнес-процестерді орындау үшін қызметкерлерді оқыту және дамыту бағдарламасын іске асырады;

92. Компания Қазақстан Республикасының білім беру ұйымдарымен түлектердің даярлық деңгейін арттыру бойынша бірлесіп жұмыс жасайды.

7.3. Жас қызметкерлерге қатысты саясат

93. Компания жас, талантты қызметкерлерді тарту және ұстап қалу, жас қызметкерлер үшін жұмыс орындарын құру, тәлімгерлік институтын дамыту, ҚР, жақын және алыс шетелдердің жоғары оқу орындарында энергетика саласы мамандықтары бойынша дарынды мектеп түлектерін оқыту ниеті туралы мәлімдейді.

7.4. Тең мүмкіндіктер және гендерлік теңдік

94. Қоғам 2019 жылдың 07 наурызында «БҰҰ-әйелдер» серіктестігі және Біріккен Ұлттар Ұйымының Жаһандық шарты аясында әзірленген «Әйелдердің құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейту принциптерін» қолдау туралы мәлімдемеге қол қойды.

Компания адам құқықтары саласындағы саясатты дамытуға және әйелдердің құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейту арқылы жұмыс орнындағы гендерлік теңдікті ілгерілетуге байланысты негізгі мәселелерге назар аударуды көздейді.

95. Осы мәлімдемеге қол қою Компанияның тұрақты дамудың негізгі элементі ретінде гендерлік теңдік қағидаттарын ұстанатындығын, сондай-ақ әйелдер мен ерлерге тең мүмкіндіктер беретін ұйымдардың табысты және жақсы нәтижелерге қол жеткізетініне сенімділігін көрсетеді.

96. Компания мынадай принциптерді басшылыққа алады:

1) Компания басшылығы деңгейінде гендерлік теңдікті қамтамасыз ету жөніндегі шараларды белсенді қолдау ұстанымын қалыптастыру;

2) жұмыста әйелдер мен еркектерге әділ қарау; адам құқықтарын құрметтеу мен қолдау және кемсітушіліктің болмауы;

3) барлық қызметкерлерінің – ерлердің де, әйелдердің де денсаулығын, қауіпсіздігін және әл-ауқатын қамтамасыз ету;

4) әйелдердің білім алуына, біліктілігін арттыруына және кәсіби өсуіне жәрдемдесу;

5) бизнесті дамыту, жеткізу және өткізу тізбегі саласында әйелдердің құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейтуге ықпал ететін тәжірибелерді қолдану;

6) өздері жұмыс істейтін барлық өңірлерде әлеуметтік бастамалар деңгейінде бастамалар арқылы тең құқықтың болуына жәрдемдесу;

7) нәтижелерге бағалау жүргізу және жұртшылықты гендерлік теңдікке қол жеткізу жөніндегі табыстар туралы хабардар ету.

7.5. Сауықтыру, спорт және демалысты ұйымдастыру

97. Компания сауықтыру, спорт және демалысты ұйымдастыру мақсатында мынадай іс-шараларды іске асырады:

1) еңбек сіңірген жылдары үшін жыл сайынғы ақылы еңбек демалысына қосымша күндер беру;

2) корпоративтік деңгейде қызметкерлердің бос уақытын ұйымдастыру;

3) қызметкерлердің спорттық-сауықтыру іс-шараларына бағытталған шығыстарын өтеуге бюджетте қаражат көздеу;

4) қызметкерлер мен олардың отбасы мүшелері арасында дене шынықтыру-сауықтыру жұмыстарын жүргізу және бұқаралық спорт түрлерін дамыту, олардың спорт инфрақұрылымына қолжетімділігін қамтамасыз ету, жаттығулар мен жарыстарды ұйымдастыру;

5) корпоративтік ақпарат құралдарын пайдалана отырып, қызметкерлер арасында салауатты өмір салтын жүйелі насихаттау;

6) мәдени-бұқаралық іс-шараларды өткізуге, жаңа жылдық сыйлықтар сатып алуға, Энергетик күніне арнап бағалы сыйлықтар сатып алуға жыл сайынғы қаржы қаражатын бөлу;

7) Қазақстан Республикасының шипажайлары мен профилакторийлерінде жазғы каникул кезеңінде мектеп жасындағы балалардың демалысы үшін іс-шаралар ұйымдастыру;

8) Компания қызметкерлерінің мүгедек балаларына және жетім балаларына шипажай мен балалар сауықтыру орталықтарына жолдамалар құнын ішінара өтеу.

7.6. Корпоративтік және әлеуметтік қамсыздандыру, сақтандыру

98. Компания корпоративтік және әлеуметтік қамсыздандыру, сақтандыру мақсатында мынадай іс-шараларды іске асырады:

1) бала туған және/немесе асырап алған кезде біржолғы жәрдемақы төлеу;

2) мерейтойлық күндерге материалдық көмек көрсету (50, 60, 70 жыл);

3) некені тіркеу кезінде қызметкерлерге материалдық көмек көрсету;

4) жақын туысы қайтыс болған жағдайда материалдық көмек көрсету;

5) кәмелетке толмаған балалары бар жазатайым қаза болған қызметкерлердің отбасыларына қайырымдылық көмек көрсету (1 қыркүйекке дейін жылына бір рет, бала 18 жасқа толғанға дейін);

6) мүгедек балалар тәрбиелеп отырған қызметкерлерге материалдық көмек көрсету (жылына бір рет 18 жасқа толғанға дейін);

7) ерікті медициналық сақтандыру шеңберінде қызметкерлерге медициналық көмек көрсету.

7.7. Жұмыс істемейтін зейнеткерлер мен мүгедектерді әлеуметтік қолдау

99. Компания жұмыс істемейтін зейнеткерлер мен мүгедектерге әлеуметтік қолдау көрсету мақсатында мынадай іс шараларды іске асырады:

1) зейнеткерлікке шығатын қызметкерге біржолғы жәрдемақы төлеу;

2) Компанияның жұмыс істемейтін зейнеткерлеріне Қазақстан Республикасының ұлттық және мемлекеттік мерекелеріне және Энергетик күніне орай материалдық көмек көрсету;

3) Компанияның жұмыс істемейтін зейнеткерлеріне моральдық-психологиялық қолдау көрсету үшін Компания өткізетін мерекелік және салтанатты іс-шараларға шақыру;

4) егер мүгедек мынадай көмек түрлеріне: емделуге, қосымша тамақтануға, дәрі-дәрмек сатып алуға, басқа мамандыққа даярлауға мұқтаж болса және оларды тегін алмаса, (Компанияда жұмыс істеген кезінде мүгедектік алған және жұмысын тастап кеткен) мүгедектерге мүмкіндігінше материалдық көмек төлеу.

7.8. Өнеркәсіптік қауіпсіздік, еңбекті қорғау

100. Компания өз қызметкерлері үшін қауіпсіз және салауатты еңбек жағдайларын жасауға, сондай-ақ өз қызметкерлеріне денсаулық пен еңбек қауіпсіздігі мәселелері бойынша ақпарат беруге, оқытуға, қадағалауға және кеңес беруге тікелей жауапты. Компания қызметкерлердің, мердігерлік ұйымдардың және халықтың денсаулығы мен қауіпсіздігіне қолайсыз әсерлерді алдын ала болдырмау немесе азайту маңыздылығын түсінеді, осыған байланысты еңбекті қорғау мен қауіпсіздікке жауапты ҚБ (бұдан әрі - ЕҚжҚ) мынадай жұмысты (бірақ онымен шектелмей) жүргізеді:

1) жекелеген кәсіптер мен жұмыстар үшін қауіптер мен тәуекелдерді талдау;

2) жер сілкінісі, көшкін немесе су тасқыны сияқты қауіпті табиғи құбылыстардан туындайтын ықтимал әсерлер мен тәуекелдерді бағалау;

3) жеке қорғаныш құралдарын ұсыну, жеке қорғаныш құралдарын пайдалануға қойылатын талаптарды түсіндіру және жеке қорғаныш құралдарын пайдалануды қамтамасыз ету;

4) барлық персоналды олардың жұмысының қауіптілігі мен тәуекелдерін ескере отырып, қауіпсіздік саласында даярлау;

5) оқиғаларды тергеп-тексеру жөніндегі бағдарламаны әзірлеу, оқиғалардың есебін жүргізу, оның ішінде: жұмыс сағаттарының жалпы саны, ауыр жарақаттар, жарақатқа әкеп соғуы мүмкін жоғалтқан уақыт пен оқиғалар және т. б.;

6) қызметкерлер үшін медициналық куәландыру бағдарламасын әзірлеу;

7) жабық кеңістікте жұмыс істеу сияқты қауіпті міндеттер үшін өз қызметкерлерін де, мердігерлерін де қамтитын жұмысқа рұқсат беру жүйесін енгізуді қамтамасыз ету;

8) «ескерту тақталарын бұғаттау және орнату» рәсімдерін әзірлеу және іске асыру;

9) жұмыс орнындағы қауіптілік мониторингі;

10) қажет болған жерлерге қауіпсіздік белгілерін (өрт қауіпсіздігі, ТЖ-ға ден қою, шу, темекі шегу және т. б.) орналастыру;

11) ТЖ, ірі өндірістік авариялар кезінде Іс-қимыл жоспарларын әзірлеу.

101. Апат, жарақат және ауру туындаған жағдайда ЕҚжҚ-ға жауапты ҚБ оны міндетті түрде зерттейді, құжаттайды, нәтижелерді талдайды және қайталанудың алдын алу шараларын қабылдайды, сонымен қатар бұл заңмен талап етілсе, тиісті билік органдарын хабардар етеді және олармен бірлесіп жұмыс жасайды.

102. ЕҚжҚ-ға жауапты ҚБ өрт сөндіру жүйелері / жабдықтар қажеттілігіне қарай тұрақты мониторинг жүргізеді, оның ішінде Қоғамдағы және барлық ЕТҰ-дағы өрт сөндіргіштер персоналды тиісті даярлауды қамтамасыз етеді.

103. Компания ЕТҰ бар жерлерде жобалық тәуекелдерді және халықтың денсаулығы мен қауіпсіздігіне тигізетін қолайсыз әсерлерді анықтап, бағалайды, сондай-ақ әсерлер мен тәуекелдерге пропорционалды тәуекелдерді азайту бойынша қорғау, тәуекелдердің алдын алу шаралары мен оларды жұмсарту шараларын әзірлейді. Компания тиісті билік органдарымен және басқа да мүдделі тараптармен, қажеттілігіне қарай, әсерлерді жұмсарту жөніндегі шаралар мен жоспарларға қатысты ынтымақтастықты жүзеге асырады.

7.9. Қауіпсіздік және адам құқықтары жөніндегі ерікті қағидаттарға сәйкес объектілердің қауіпсіздігі

104. Компания өзінің өндірістік объектілерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету мен басқарудың маңыздылығын түсінеді, осыған байланысты Компанияның қауіпсіздік қызметі мынадай бірқатар шараларды жүргізеді:

1) саяси, экономикалық, азаматтық немесе әлеуметтік факторларға байланысты қауіпсіздік тәуекелдерін сәйкестендіру және бағалау;

2) жергілікті қоғамдастықтармен қауіпсіздік шараларының оларға тигізетін әсері туралы консультациялар;

3) адам құқықтарын және қауіпсіздігін қамтамасыз етудің ерікті қағидаттарына сәйкес олардың қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі өз міндеттемелерін орындауы мақсатында жеке өнім берушілердің қауіпсіздікті қамтамасыз етуін бақылау. Қажет болған жағдайда Компания жергілікті тұрғындар арасында жеке қауіпсіздік қызметтерін жеткізушілерді тартады.

4) бейнебақылау жүйесімен, бұзу және өрт кезіндегі дабылмен,

жарықтандырумен, АТ қауіпсіздігімен жарақтандыру;

5) адам құқықтарын қорғауды және Компания персоналы мен объектілеріне қауіп төндіретін іс-әрекеттердің алдын алуды қоса алғанда, құқық үстемдігін қолдауды қамтамасыз ету;

6) Компанияның қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі мынадай өлшемшарттарды сақтауы: (а) бұрын адам құқықтарын бұзуға қатысқан адамдар Компанияларға қауіпсіздік қызметін ұсынуға тартылмайды; (б) күш Қауіпсіздік қызметі қатаң қажет болғанда және қауіпке пропорционалды болғанда ғана қолданылады. Дене күші қолданылатын жағдайларда мұндай оқиғалар тиісті органдарға және Қоғамның Қауіпсіздік қызметінің басшысына хабарланады. Күш қолданылған жағдайда зардап шеккендерге, оның ішінде құқық бұзушыларға медициналық көмек көрсетілуі тиіс.

7.10. Әлеуметтік инвестициялар жобалары

105. Компания корпоративтік сайттың «Орнықты даму» бөлімінде Компанияның қауымдастықтардың дамуы, мақсаттары, әдіснамасы, бақылау мерзімдері туралы ақпаратты қамтуы тиіс әлеуметтік инвестицияларының жобаларын әзірлеуі, кезең-кезеңімен жаңартуы және жариялауы қажет. Әлеуметтік инвестициялық жобаларды әзірлеу мына рәсімдерді қамтуы мүмкін:

әлеуметтік ортаға күтілетін әсерді бағалау;

менеджмент жоспарлары экология мен биоәртүрлілікке әсер етудің әлеуметтік аспектілерін (экологиялық жобаларды әзірлеу кезінде) көрсетуі үшін экологтардың сараптамалық тобымен (және барлық басқа бағалау топтарымен) өзара іс-қимылын қамтамасыз ету;

шешім қабылдауға және әлеуметтік өзгерістерді құжаттауға сәйкес келетін базалық әлеуметтік көрсеткіштерді қалыптастыру (яғни әсер еткенге дейін жағдайды тіркеу үшін негізгі әлеуметтік факторлар бойынша деректерді жинау);

өзгерістерді анықтау және оларды жобаға енгізу, әлеуметтік салдарларды азайту жөніндегі іс-шараларды орындау;

мүдделі тараптарды анықтау, олардың мүдделерін, қарым-қатынастарын және ықтимал өзара әсерлерін көрсету;

зардап шеккен жергілікті қауымдастықтардың ұсынылған жобаның қандай әлеуметтік әсерінің болатынын түсінуіне көмектесу;

жергілікті өнім берушілерден тауарлар мен қызметтерді сатып алудың жергілікті мазмұны мен көлемін ұлғайту;

әлеуметтік мәселелер мониторингі;

СК-Трасттың қолдауымен әлеуметтік инвестициялық бағдарламаларды әзірлеу және іске асыру;

әлеуметтік салдарды бақылауға байланысты мәселелерді және/немесе міндеттемелерді анықтау.

7.11. Жеткізушілерге арналған басшылық қағидаттары

106. Этикалық мінез - құлықтың жоғары стандарттарын ұстанатын, оның қызметінің кез келген саласы адам құқықтарының тікелей немесе жанама түрде бұзылуына ықпал етпеуін қамтамасыз етуге жауапты Компания бола отырып, жеткізушілермен қарым-қатынасты нығайту мақсатында Компания жеткізушілер үшін басшылық қағидаттарын (бұдан әрі - ЖБҚ) әзірледі.

107. ӨББҚ корпоративтік әлеуметтік жауапкершілік ұзақ мерзімді коммерциялық табысты қамтамасыз етуде принципті мәнге ие және нарықта, жұмыс орнында және қоғамда жасайтын қарым-қатынастар мен әрекеттерде көрініс табуы тиіс деген сенімге негізделеді.

Компания өнім берушілер өз кезегінде ӨББҚ деректерінде көрсетілген талаптарды түсінуді және орындауды қамтамасыз етеді деп күтеді:

1) Компания жұмыс орнындағы адам құқықтарын құрметтеу идеясына сәйкес келетін әділ шарттармен жеткізушілерді жалдауды қолдайды.

2) Компания мен өнім берушілер мүдделер қақтығысының орын алуына әкеп соғатын жағдайлардың туындауынан аулақ болуға тиіс.

3) Компания жұмыс уақытына, сыйақыға және үшінші тараптардың өкілдігіне қатысты нормаларды қоса алғанда, еңбек құқығының барлық нормаларын ұстанады.

4) Өнім беруші өзіне қатысты барлық заңдарға, ережелерге және өзге де нормаларға және оның өнімдерін өндіру мен өткізуге байланысты талаптарға, Компанияның жеткізілімдері мен қызметтерін көрсету кезінде бағынуға тиіс.

5) Компания өнім берушілерден өз қызметкерлерін нәсіліне, түсіне, жынысына, діни көзқарастарына, саяси сенімдеріне, ұлттық тегіне немесе жыныстық бағдарына байланысты кемсітушілікті болдырмау қағидатын іске асыра отырып, олардың физикалық және/немесе жеке қасиеттері немесе сенімдері негізінде емес, оларға сеніп тапсырылған жұмысты орындау қабілетіне қарай бағалайды деп күтеді.

6) Компания өнім берушілер өз қызметкерлерін қауіпсіз жұмыс орнымен қамтамасыз етеді, сондай-ақ жазатайым оқиғалардың туындау, денсаулыққа зиян келтіру және қауіп-қатер қаупін барынша азайтуға ықпал ететін рәсімдерді енгізеді деп күтеді.

7) Компания бизнесті жүргізу кезінде өнім берушілер балалар еңбегін пайдаланбайды, сондай-ақ қызметкерлердің құқығын немесе қысымын физикалық немесе өзге де заңсыз теріс пайдалануға не өнім берушілер қызметінің кез келген түрлерінде мәжбүрлі еңбектің әртүрлі нысандарын пайдалануға шыдайды деп күтеді.

8) Компания өнім берушілерден өз қызметкерлеріне қолданылатын заңнамаға толық сәйкес әділ және бәсекеге қабілетті сыйақы төлейді, сондай-ақ

оларға дағдылар мен мүмкіндіктерді дамыту мүмкіндіктерін ұсынады деп күтеді.

9) Компания өнім берушілер қызметкерлердің өз мүдделерін білдіру және осындай өнім берушіге қатысты қолданыстағы заңнамаға сәйкес ұжымдық келіссөздер жүргізу үшін үшінші тұлғаны айқындау құқығын құрметтейді деп күтеді.

10) Компания өнім берушілерден қоршаған ортаны қорғау және қорғауды, кем дегенде, қоршаған ортаны қорғау туралы заңнама талаптарын және ҚР-да қабылданған өзге де нормаларды орындауды қамтамасыз етеді деп күтеді.

11) Компания қызметкерлеріне ҚР Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы Заңына сәйкес белгілі бір жағдайларда ақылға қонымды және қолайлы болып табылатын, іскерлік практикада қабылданған назар белгілерінен басқа, өнім берушілерден қандай да бір сыйлықтар қабылдауға тыйым салынады.

12) өнім беруші мен Компания өнім берушінің іскерлік қатынастарына қатысты барлық мәселелер бойынша дұрыс есептілік жүргізуі тиіс.

108. Өнім берушілермен өзара іс-қимылға жауапты ҚБ мынадай ақпаратты қамтитын Өнім берушілер базасын жүргізеді және уақтылы жаңартады:

1) Өнім берушінің атауы және мекен-жайы;
2) көрсетілетін қызметтердің түрі;
3) байланыс тұлғаларының мекенжайы мен деректері;
4) жалдайтын қызметкердің аты-жөні және лауазымы;
5) ұсынылатын ақпаратқа тексеру жүргізілді ме;
6) аудит кестесі;
7) мердігер нұсқаулығы;
8) жүргізілетін жұмыстардың/көрсетілетін қызметтердің орны;
9) мердігерге басшылық жасау үшін қажетті кез келген басқа ақпарат.

7.12. Жер сатып алу, мәжбүрлі қоныс аудару және экономикалық қоныс аудару

109. Компания толығымен адам құқықтары мен бостандықтарын құрметтеу және сақтау принциптеріне, атап айтқанда, тиісті тұрғын үй және өмір сүру жағдайларын үнемі жақсарту құқығына сүйенеді. Осыған байланысты, Компания Компания жобалары мазмұнының балама нұсқаларын қарастыру арқылы мәжбүрлі қоныс аударуға жол бермеуге немесе егер бұл сөзсіз болса, азайтуға тырысады. Әйтпесе, Компания барлық қоныс аударушылар мен халық топтарына Компанияның экономикалық мүмкіндігі болған жағдайда мүлкін жоғалтқаны үшін өтемақы және басқа да көмек ұсынады.

7.13. Жобалық басқару

110. Жобалық басқару тәжірибесіне орнықты даму қағидаттарын енгізу Компанияның құндылықты-бағдарланған стратегиясын іске асыру құралы ретінде қызмет етеді. Операцияның экономикалық мәнін бұзбай, Компания жобаның барлық кезеңдерінде орнықты даму аспектілерін - идеядан пайдалануға дейін ескеруге тырысады.

111. Компания өзі жүзеге асыратын инвестициялардың: жұмыс жасайтын өңірлерінде өндірістік-экономикалық базаны дамытуға, табиғи ортаны сақтауға, еңбек құқығын іске асыруға ықпал етуіне ұмтылады.

Инвестиция алдындағы кезең

112. Компания сақтық қағидатының негізгі ережелерін ұстанады. Жаңа жобалар мен нысандарды іске қоспас бұрын, Компания мына рәсімдерді жүргізеді:

1) әлеуметтік және экологиялық салаларға әсерді бағалау және мынадай аспектілер бойынша тәуекелдерді талдау (Компанияның тәуекелдерін басқаруға жауапты ҚҚ, ҚБ.):

а) жергілікті халықтың денсаулығы мен қауіпсіздігі;

б) осал топтардың әл-ауқаты;

в) гендерлік теңдік;

г) мәжбүрлі қоныс аудару;

д) жергілікті халықтарға әсері;

е) әлеуметтік маңызы бар мекемелерге (ауруханалар, мектептер, базарлар және т. б.) қол жеткізу;

ж) өңірдің экономикалық қызметі;

з) мәдени мұра;

и) ресурстардың тиімділігі, қоршаған ортаның ластануын болдырмау және бақылау;

к) климаттың өзгеру қаупі (ірі жобалар үшін);

л) биологиялық әртүрлілік (әрбір жел электр станциясы үшін кемінде 1 жыл деректер жинау).

2) Әрбір жоба үшін әсерді азайтуға бағытталған іс-шаралар әзірлеу (Компанияның тәуекелдерін басқаруға жауапты БЖ, ҚБ.).

3) Археологиялық олжалар (БЖ) анықталған жағдайда қажетті шараларды қабылдау үшін барлық құрылыс жұмыстарын жүргізу кезінде пайдаланылатын «Кездейсоқ олжалар» рәсімін әзірлеу және енгізу.

4) жауапты органдармен және жергілікті қоғамдастықтармен бірлесіп ТЖ-ға ден қою жоспарын (өрт, су тасқыны, қауіпті заттардың төгілуі, ауыр жарақаттар немесе адамдардың қаза болуы немесе жобаларды іске асырудың бүкіл мерзімі ішінде болуы мүмкін басқа да оқиғалар) әзірлеу және орындау. Тренингтер мен оқу-жаттығуларды тұрақты негізде өткізу (Қоғамның ЕҚжҚ-ға жауапты ҚБ).

5) мүдделі тараптарды, олармен өзара іс-қимыл әдістерін және кері байланыс тетігін сипаттай отырып, МТІЖ әзірлеу (БЖ әзірлеуүшін ЕТҰ МТІЖ, МТІЖ бөлімін қараңыз).

6) құрылыстағы әрбір жаңа жоба үшін техникалық емес түйіндемені (Компанияның сайтында) және/немесе қауымдастықтар үшін парақшаларды әзірлеу, оның ішінде: жобаның сипаттамасы, қоршаған ортаға тигізетін әсерді бағалау процесі, экологиялық және әлеуметтік салалардағы пайда/әсер, әсерді жұмсартуға бағытталған басқару шаралары және байланыс жасау (БЖ) үшін байланыс ақпараты.

Инвестициялық кезең

113. Компания мыналарды:

1) Қоғамның инвестициялық саясатына және Компанияның Инвестициялық бағдарламаларын әзірлеу, қалыптастыру және іске асыру мониторингінің тиімділігін бағалау регламентіне сәйкес кесте мен көлемдерге сәйкес қаражатты игеру мониторингін;

2) ҚР экологиялық заңнамасының және жобаның басқа да ішкі экологиялық нормативтерінің сақталу мониторингін (қоғамның қоршаған ортасын қорғауға жауапты ҚБ).

3) Өнім берушілердің ЖБҚ-ны (Қоғамның Өнім берушілермен жұмысына жауапты ҚБ) сақтауына мониторингті;

4) жобаның МТІЖ-ні іске асыруға қатысты мониторингін (БЖ) жүргізеді.

Инвестициядан кейінгі кезең

114. Егер инвестиция іске асырылған жағдайда заңды тұлға құрылса, Қоғам осы ұйымның орнықты даму жүйесін енгізу бойынша міндеттемелерді жібереді.

115. Егер жоба қолданыстағы ЕТҰ шеңберінде жүзеге асырылса, мұндай ұйымның орнықты дамуына жауапты ҚБ бастамаларды, МТІЖ және өзге де ЕТҰ ІНҚ-ны іске асыру жөніндегі жоспар шеңберінде көзделген іс-шараларды жүргізеді.

7.14. Экологиялық жауапкершілік

116. Компанияның қызметінде қоршаған ортаны қорғау және ресурстарды ұтымды пайдалану маңызды рөл атқарады. Экологиялық аспектіні басқару үшін Компанияда корпоративтік басқару жүйесінің құрамдас бөлігі әрі қаржылық емес тәуекелдерді басқару жүйесінің маңызды бөлігі болып табылатын экологиялық менеджмент жүйесі (ЭМЖ) құрылды. Компаниядағы ЭМЖ тәуелсіз халықаралық

консультанттарды тарта отырып, үнемі үздік әлемдік тәжірибелерге сәйкестігіне бағаланады және біртіндеп жетілдіріліп отырады. Өндірістік қызметті жүзеге асыратын барлық ЕТҰ-ға ISO 14001 «Экологиялық менеджмент» стандарты енгізілді.

117. Компания Қоғамның компаниялар тобының корпоративтік менеджмент жүйесінің стратегиясы мен саясатына сәйкес табиғатты қорғау саласындағы дамудың мынадай басым бағыттарын айқындады:

1) қоршаған ортаға әсер ету көрсеткіштері бойынша мониторинг жүргізу, бағалау және тұрақты есеп беру;

2) кез келген жоспарланған шаруашылық қызметтің қоршаған ортаға әсерін бағалау;

3) Қазақстан Республикасының заңнамалық талаптарына және Компанияның өзге де міндеттемелеріне сәйкес қызметті жүзеге асыру;

4) жаңа технологияларды енгізу және жаңартылатын энергия көздерін пайдалану арқылы шығарындыларды, төгінділер мен қалдықтарды азайтуды қоса алғанда, өндірістік қызметтің қоршаған ортаға әсерін дәйекті түрде қысқарту;

5) экологиялық менеджмент жүйесін дамыту және экологиялық менеджменттің халықаралық нормаларын енгізу;

6) экологиялық ақпараттың ашықтығы мен қолжетімділігі, болған авариялар, олардың экологиялық зардаптары және оларды жою жөніндегі шаралар туралы барлық мүдделі тараптарды дереу хабардар ету;

7) қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша мүдделі тараптармен консультация жүргізу;

8) персоналды экологиялық сана мен ақпараттандыру бағдарламаларына оқыту және олардың хабардарлығын арттыру;

9) жоғары экологиялық тәуекелдерді сақтандыру;

10) қалдықтар мен химиялық заттарды басқару бағдарламасын әзірлеу;

11) экологиялық таза және энергетикалық тиімді технологияларды пайдалану саласындағы халықаралық ынтымақтастық, сондай-ақ энергетика объектілерінің экологияға және климаттың өзгеруіне әсері жөніндегі зерттеулерге жәрдемдесу.

118. Компания өз қызметінде мынадай маңызды экологиялық аспектілерді атап көрсетеді: атмосфералық ауа, су ресурстары, қалдықтарды басқару, биоәртүрлілік, объектілерді жабу және қалпына келтіру.

Атмосфералық ауа

119. Парниктік газдар.

Компания өзі жұмыс істейтін өңірлердегі климаттың өзгеру себептерімен де, салдарымен де күресудің маңыздылығын мойындайды.

Парниктік газдар шығарындыларын тиімді басқару үшін Компания мониторинг жүйесін дамытады, оның ішінде парниктік газдар шығарындыларын

біртіндеп ұлғайту, шығарындыларды түгендеу және тексеру, көміртегі бейтараптығына қол жеткізудің аралық мақсаттарын белгілеу, шығарындыларды азайту үшін тиісті шараларды әзірлеу.

Компания Директорлар кеңесін, мемлекеттік уәкілетті органдар мен жұртшылықты қоса алғанда, жалпы мүдделі тараптарға парниктік газдар шығарындылары туралы тұрақты негізде есеп береді.

Компанияда экологиялық әсердің төмендеуіне ерекше назар аударылады. Компания Табиғи ресурстар мен энергияны тиімді пайдалану арқылы парниктік газдар шығарындыларын азайтуға тырысады.

120. Ластаушы заттар.

Компания парниктік газдармен байланысты емес шығарындылар бойынша тұрақты мониторинг пен бақылау жүргізеді, есептілікті қалыптастырады және оларды азайтуға тырысады. Компания Директорлар кеңесін, мемлекеттік уәкілетті органды және жұртшылықты қоса алғанда, жалпы мүдделі тараптарға ластаушы заттардың шығарындылары туралы тұрақты негізде есеп береді.

Компанияның негізгі ластаушы заттары - азот оксидтері, күкірт оксидтері, көміртегі оксиді, ұшпа күл. Өндірілген өнімнің бір бірлігіне ластаушы заттардың үлестік шығарылуын қысқарту мақсатында Компания мыналар сияқты (бірақ олармен шектелмей) табиғатты қорғау іс-шараларының кешенді бағдарламасын іске асырады:

1) күл ұстау коэффициенті жоғары озық электр сүзгілерін, жаңа буын эмульгаторларын орнату;

2) төмен эмиссиялы турбулентті оттықтарды орнату;

3) жабдықты уақтылы жөндеу және жаңғырту;

4) күл жағажайларының шаңын басу;

5) сыртқы жыныс үйінділеріндегі аршу жыныстарын сақтау көлемін азайту;

6) суланған ұңғымалардағы жарылыс жұмыстары;

7) кенжарларда көмірді экскавациялау кезінде шаңды басу, автожолдарда шаң басу үшін шахта суларын пайдалану;

8) жұмыс істеу аумағын абаттандыру және көгалдандыру.

Су ресурстары

121. Компания Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламаларына сәйкес, оның ішінде жерасты және сарқынды сулардың химиялық құрамы мен сапасын айқындай отырып, аккредиттелген мамандандырылған зертханалармен су объектілерінің жай-күйіне тұрақты негізде мониторинг жүргізеді.

122. Компания тұщы суды тұтынуды азайтуға, бірнеше рет және қайта пайдаланылатын судың үлесін ұлғайтуға, сарқынды суларды ағызу көлемі мен ағынды және дренажды (шахталық, қосымша түзілетін) сулардағы зиянды заттардың концентрациясын төмендетуге, суды пайдалануға қатысты

тәуекелдерді азайтуға және төгілетін сарқынды сулардың сапасын жақсартуға ұмтылады.

123. Компания Директорлар кеңесін, мемлекеттік уәкілетті органдарды және жұртшылықты қоса алғанда, жалпы мүдделі тараптарға су ресурстарын пайдалану туралы тұрақты негізде есеп береді.

Қалдықтарды өңдеу

124. Компания қалдықтардың пайда болу көлеміне тұрақты негізде мониторинг жүргізеді және өлшейді.

125. Компания қатты қалдықтардың, соның ішінде қауіпті қалдықтардың пайда болуын болдырмауға немесе азайтуға, қатты қалдықтарды қайта пайдалану және қайта өңдеу бастамаларын енгізуге, сондай-ақ олардың зияндылық дәрежесін азайтуға және экологиялық таза жолмен жоюға тырысады.

126. Компания Директорлар кеңесін, мемлекеттік уәкілетті органды және жұртшылықты қоса алғанда, жалпы мүдделі тараптарға қалдықтармен жұмыс істеу туралы тұрақты негізде есеп береді.

Биологиялық әртүрлілікті сақтау және табиғи ресурстарды орнықты басқару

127. Компания биологиялық әртүрлілікті сақтау және табиғи ресурстарды тұрақты басқару мақсатында мыналарды орындайды:

1) Компания құрылыс басталғанға дейін қоршаған ортаға тигізетін әсерді бағалау құжатын әзірлеу кезінде жануарлардың/құстардың/балықтардың қорғалатын түрлері бар екені анықталған жерлерде қоршаған ортаға әсерді жұмсарту/қорғау жоспарларын әзірлейді.

2) Компания барлық жаңа жел электр станциялары үшін құстар мен жарқанаттардың (жергілікті және көші-қон) мекендейтін жерлеріне экологиялық зерттеулер жүргізеді, сондай-ақ жобалық шешімдер шеңберінде құстардың әлсіз түрлерін қорғауға бағытталған іс-шараларды әзірлейді.

3) құрылыстан кейін тиген әсерді бағалау үшін гидро - және жел электр станцияларының құрылысы аяқталғаннан кейін мониторинг жүйесін қолдайды және қажетіне қарай мұндай әсерді шектеу шараларын әзірлейді.

4) Компания балықтар популяциясын сақтауды қолдау, уылдырық шашуды қолдау, инкубациялау, балықты өсіру және өтуі үшін СЭС-тің әрбір ағымдағы және болашақ орналасатын жерінде экологиялық мониторингті бағалайды.

5) Компания биоәртүрлілік құндылығы жоғары аумақтарда жұмыс жүргізуден аулақ болуға тырысады.

6) биоәртүрліліктің жоғалмауына және судың түпкілікті тұтынушыларына теріс әсер етпеуіне кепілдік беру үшін СЭС құрылысының барлық жаңа

жобаларында және жұмыс істеп тұрған барлық СЭС-тердің қуаттылығын кеңейту үшін суды мейлінше аз жұмсауды қолдайды.

7) негізді қажеттілік туындаған жағдайда Компания басым аумақтар үшін биоәртүрлілікті басқару жоспарларын әзірлеп, енгізеді.

128. Компания Қоғам мен инвесторларды қоса алғанда, жалпы мүдделі тараптарға биологиялық әртүрлілікті сақтау және қорғау шаралары туралы тұрақты негізде есеп береді.

Объектілерді жабу және қалпына келтіру

129. Өндірістік қызмет тоқтатылғаннан кейін Компания қоршаған ортаға тигізген теріс әсерді азайту мақсатында жерлерді жабу және қалпына келтіру жұмыстарын жүргізеді.

130. Салдарларды жою «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» кодексте және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында көзделген бекітілген және оң қорытынды алған сараптамалардың жер қойнауын пайдалану салдарын жою жобасына қатаң сәйкестікте жүргізіледі

131. Объектіні жабу, жерді рекультивациялау, қоршаған ортаға әсер ету мониторингін жүргізу және ластануды бақылау үшін Тарату қоры құрылады.

132. Компания қоршаған ортаға немесе ландшафтқа тигізетін айтарлықтай әсерді жою немесе болдырмау үшін шаралар қабылдайды.

8. Нормативтік сілтемелер

133. Осы Нұсқаулық мынадай құжаттардың талаптарын ескере отырып әзірленді:

1) Қоғамның Жарғысы;

2) Қоғамның Даму стратегиясы;

3) Қоғамның Корпоративтік басқару кодексі;

4) Қоғамның Мінез-құлық кодексі;

5) «Самұрық-Қазына» АҚ Бастамашылық ақпараттандыру саясаты;

6) Қоғамның Компаниялар тобының корпоративтік менеджмент жүйесі саясаты;

7) Қоғамның ішкі нормативтік құжаттамасын басқару қағидалары;

8) Қоғамда құпия ақпараттың сақталуын қамтамасыз ету жөніндегі нұсқаулық;

9) Қоғамның Инвестициялық саясаты;

10) Қоғамның инвестициялық бағдарламаларының тиімділігін бағалау,

дайындау, қалыптастыру және іске асырылу мониторингі регламенті;

11) Тау-кен және металдар жөніндегі халықаралық кеңестің (ICMM) жергілікті қоғамдастықтарын дамыту жөніндегі нұсқаулығы (http://www.icmm.com/publications/pdfs/4080.pdf);

12) AA1000 халықаралық стандарттары: SES, AS, APS;

13) Орнықты даму жөніндегі есептілік стандарттары (GRI Standards);

14) БҰҰ Жаһандық шартының қағидаттары;

15) БҰҰ Орнықты даму мақсаттары.

9. Құжаттардың немесе жазбалардың нысандары

134. Осы Нұсқаулықтың ажырамас бөлігі кестеде келтірілген нысандар болып табылады:

Кесте

№ р/с	Құжат/жазба нысандарының атаулары	Құжаттың/ жазбаның сәйкестендіру нөмірі	Орындаушы туралы белгі	Құжатты/ жазбаны сақтау орны	Құжатты/ жазбаны сақтау мерзімі
1	Сауалнама	ЖН 01 СЭ-Ө-01/03	ҚБ қызметкерлері	КБжОДД	Тұрақты

Қосымша
ЖН 01 СЭ-Ө-01/03

САУАЛНАМА

ТАӘ: (толтыру міндетті емес)_____

Компания: (толтыру міндетті емес. Егер Сіз Компанияның, қауымдастықтың қызметкері болмасаңыз, «жеке тұлғ» деп жаза аласыз)

_____

Лауазымы:

_____

5 балдық шәкіл бойынша мына аспектілерді бағалаңыз
(1-маңызды емес, 5-өте маңызды)

Маңызды тақырыптар	Маңыздылық дәрежесі				
	1	2	3	4	5